

József Attila

Poezii alese / Válogatott versek

Traduse și selectate de
Kocsis Francisko
válogatásában és tolmácsolásában

Pusztai Péter fotója: Síntalpakon

Ediție bilingvă / Kétnyelvű kiadás

Cuprins / Tartalom

József Attila – eseu de Kocsis Francisko esszéje

Pribegesc (Bolyongok)

În vis îmi apartîii (Álmomban enyém vagy)

Rugă amară (Keserű nekifohászkodás)

Psalm liniștit de seară (Csöndes estéli zsoltár)

Mai jos de Seghedin (Szeged alatt)

Jalea (A bánat)

(Pe tine te plâng...) (Téged siratlak...)

Pasul lui Dumnezeu (Istenjárás)

Așteptare (Várakozás)

Ad sidera...

Zic în locul lui Ady Endre (Ady Endre helyett mondom)

Sacrilegium

De șapte zile (Hét napja)

Dragă, (Kedvesem,)

Între furi omul sărac (Lopók között szegényember)

Atât de proaspăt (Oly friss)

Focu-i alb acum (Most fehér a tűz)

Uneori insule (Néha szigetek)

Pe norii înserării (Esti felhőkön)

Cu inima curată (Tiszta szívvel)

Cântec zălud (Együgyű enek)

József Attila

A fost rău, mi-a dispărut din inimă (Rossz volt, elszéledt szívemből)

Când a traversat iubita strada (Mikor az uccán átment a kedves)

Se scoală-n zori, ca brutarii (Hajnalban kel föl, mint a pékek)

Cântecul femeilor tinere (Fiatal asszonyok éneke)

[Biblică] ([Bibliai])

Călătorul venit de departe ne-a vorbit despre marile orașe (Nagy városokról beszélt a messzi vándor)

Marile orașe (A nagy városokat)

Se întărește (Erősödik)

(Sunt bolnav...) (Beteg vagyok...)

Trenul blindat al cerului (A mennyei páncélvonat)

(O, Europa...) (Ó, Európa...)

József Attila

Mi-e tată József Áron (Nemzett József Áron)

Pune-ți mâna (Tedd a kezed)

Câmpia maghiară (Magyar alföld)

Roușoară (Harmatocska)

Vicleim (Betlehem)
Amintirea lui Ady (Ady emlékezete)
Ținut mort (Holt vidék)
Lup (Ordas)
(Mărfare manevrează...) (Tehervonatok tolatnak...)
Elegie (Elégia)
Mama (Mama)
La Dunăre (A Dunánál)
Femeia aceea frumoasă de odinioară (Az a szép, régi asszony)
Inventaru-i gata (Kész a leltár)
Urare de bun venit lui Thomas Mann (Thomas Mann üdvözlése)
De ziua mea (Születésnapomra)
(Dumnezeu stătea-n spatele meu...) (Az Isten itt állt a hátam mögött...)
Anexă: Note bio-bibliografice (în limba română)

József Attila

În cultura maghiară, József Attila a devenit sinonimul „poetului”. Începând cu sfârșitul anilor ‘50, când tinerii declanșează o mișcare considerată neo-avangardistă, de desprindere de sub umbrela ideologică, cunoscută în Transilvania sub sintagma plastică de „revoluția sincerității” (ceea ce însemna redescoperirea limbajului simplu, „natural”, neafectat, cu valențe de comunicare dezinhibată), József Attila este ales drept spirit tutelar. Mai mult, ziua de naștere a poetului, 11 aprilie, a devenit ziua națională a poeziei. Poetul a fost confiscat oarecum justificat de regimul comunist și considerat un „port-drapel” al stângii, lucru care ar putea fi considerat – sigur, cu exagerarea de rigoare – chiar colacul de salvare, „scara lui Iacob”, cum spune Méliusz József într-un poem inspirat. Este îndeobște cunoscut că poetul a fost o persoană dificilă, un spirit neliniștit, neconvențional, cu simpatii politice oscilante, poate și dintr-o nevoie imperioasă de integrare într-o comunitate cu convenții solide, previzibile, în care să se simtă ocrotit, apărat și acceptat. Exact această dorință l-a apropiat până la implicare de stânga (explicația simplă și reală este sentimentul de dragoste pentru cineva din acest mediu), perioadă în care creația sa a fost infuzată de ideologia clasei (câteva dintre poeziile cu această orientare stau mărturie), fapt care a înlesnit și motivat confiscarea de clasă de care vorbeam, mai mult, cu justificată mândrie, pentru că era o adevărată stea în raport cu ceilalți poeți de stânga. Faptul că poetul a fost adoptat de regim a fost până la urmă în favoarea lui, opera lui a circulat, a putut fi cunoscută, și nu numai cea convenabilă regimului. Aici trebuie să constatăm ascensiunea lui József Attila în ierarhia de valori impusă în anii postbelici și în conștiința publică. E o judecată riscantă pe care mi-o asum bazându-mă pe locul rezervat poetului de critica literară în timpul vieții și după dispariția sa, în cei câțiva ani premergători războiului.

Biografia lui József Attila este presărată cu momente marcante, ieșite din comun chiar din copilărie, care-i vor influența decisiv caracterul și afectivitatea. Viața și poezia sa par a fi un șir continuu de experimente, de tentative de a trăi, de a cunoaște și resimți în mod particular totul, cel al inadaptatului, pentru că el nu s-a simțit „acasă” nicăieri, niciodată. E posibil ca tocmai acest sentiment răscolitor să-l fi determinat să se arunce în mod irațional când în tabăra anarhiștilor, când în partidul comunist aflat în ilegalitate, când în pragul labilității psihice, în „noaptea conștiinței”.

În comparație cu alți poeți, József Attila și-a descoperit devreme vocea proprie, fapt dovedit de poezii precum *Cu inima curată*, din 1925, sau expresionismul îndrăzneț și sugestiv din ciclul *Medalioane* (1927-28), continuând în acest stil, dar neevitând nici experimentele, în genul poezilor de la *Nyugat* (Ady, Juhász Gyula sau Babits Mihály, acesta din urmă neagreat de poet) ori în poemele avangardiste care-l imită pe Kassák, toate constrânse totuși să intre în tiparul său inconfundabil. Dintre toți contemporanii, cel mai profund l-a influențat Kosztolányi Dezső prin exemplul personal, ca om și poet.

Primul studiu cuprinzător despre opera sa poetică a fost semnat de Fejtő Ferenc (în 1938) la puțină vreme de la sinucidere, acesta cunoscându-l îndeaproape pe poet, el încercând o etapizare a creației sale pornind de la titlurile volumelor, cu argumente care se bazează pe texte și teme, că opera lirică a acestuia nu reprezintă o evoluție lineară, ca niște zale de lanț, ci asemenea mișcării unui pendul.

Chiar dacă etapele de creație par estompat diferențiate, exceptând perioada de contaminare cu spiritul avangardei promovate de Kassák, când poemele în vers liber se revarsă în pagină aproape stihial, trebuie să ținem cont de celeritatea cu care se consumă aceste etape, poetul scriindu-și opera într-un interval de un deceniu și ceva, cei mai multi dintre comentatorii săi căzând de acord că se poate vorbi cel mult de două etape cu adevărat distincte, cea timpurie, adolescentină, cu o seamă de poezii care își trădează modelul (mai cu seamă Ady, Juhász Gyula, alți poeți remarcabili din preajma revistei *Nyugat*), și cea de maturitate, deși aceasta are două perioade de mare contrast, una în care scrie poemele „luptei de clasă” (strânse mai cu seamă în volumul *Ruinează capitalul, nu te văicări – Döntsd a tőkét, ne siránkozz*), care mai târziu vor servi drept argument regimului postbelic pentru a fi confiscat și transformat în poet oficial, lucru care se va transforma într-un beneficiu tardiv pentru József Attila, opera sa pătrunzând în manuale și instalându-se definitiv în conștiința unei întregi națiuni, această trambulină facilitând cunoașterea creației sale neinfluențate ideologic, și alta a unei febrile căutări de sine și de acceptare a destinului, un fel de resemnare orgolioasă. Unii comentatori sugerează că moartea prematură, conul de umbră în care intrase în ultima perioadă a vieții din pricina bolii, firea vulcanică, intempestivă, vindicativă, care i-a îndepărtat pe mulți dintre prieteni, la care s-a adăugat și indiferența cu care a fost primit ultimul său volum, *Mă doare foarte mult* (Nagyon fáj), creaseră condițiile împingerii sale în plan secund, dacă nu chiar în uitare, însă redescoperirea poeziei sale erotice și sociale de către generația „revoluției sincerității” de după revoluția maghiară din 1956 îl propulsează în panteonul maghiar.

Fire dificilă, resimțea profund orice jignire, uneori până și propriile suspiciuni nefondate îi provocau reacții disproporționate, intrând în conflict cu unele dintre personalitățile influente ale literelor (cum ar fi Babits, primul care ne vine în minte, dar și Kassák Lajos), József Attila nu putea ocupa rolul de prim-plan cum o făcuseră anterior Petőfi sau Ady, cu care a devenit uzual să fie comparat. În primul rând pentru că se schimbaseră timpurile, viața literară și politică se aflau în fața unor perspective tulburi, societatea era extrem de divizată și era aproape imposibil ca o individualitate, indiferent în ce domeniu, să împlinească așteptările unor grupuri mari și să-și poată asuma și păstra rolul de lider. Pe lângă această divizare, nici structura psiho-spirituală a poetului nu era potrivită pentru a ocupa acest loc în perioada interbelică, chiar dacă un poet de mare prestigiu precum Kosztolányi îl portretiza cu sinceră simpatie: „perseverent, delicat, arțăgos, uman, nervos, duios, serios și mucalit”, în timp ce alții îl considerau excentric, înverșunat, confuz. Cu siguranță, avea din toate, și încă multe în plus. Toate îl făceau sclipitor. Poate tocmai această tulburătoare sumă de contradicții a făcut să se bucure de prietenia și protecția unor mari personalități din epocă,

începând cu Juhász Gyula, care îi scrie prefața primului său volum, *Szépség koldusa* (Cerșetorul frumuseții), Hatvany Lajos, Ignó, Kosztolányi Dezső și Móricz Zsigmond, dar și congeneri precum Illyés Gyula, Fejtő Ferenc, Németh Andor, care îl considerau deja a fi unul dintre cei mai mari poeți interbelici.

Fejtő Ferenc își începe studiul cu o evocare a poetului recitând într-o transă aproape mistică o strofă populară: „*Cine gornist vrea să fie/ face-n iad ucenicie,/ unde-nvață cum să sufle/ goarna suferinței duble*” și afirmând că i se potrivește de parcă el ar fi scris-o, pentru care el, prin destin, are „acoperire”, un iad deja străbătut, spunea „orgolios, serios, mucalit”, din care răzbătea atât patosul romantic al „poetului blestemat”, cât și obstinția rafinată a poetului baudelairean conștient de rostul său, căci asemenea lui Baudelaire sau Ady, avea un sentiment existențial profund tragic și pesimist, ca o neconținută coborâre în iad, însă nu oricum, în tăcere, cu buzele strânse, ci ca o colosală orchestră wagneriană, zgomotos și spectaculos în metaforă, în idei și îndrăzneală asociativă. Din poezia tinereții pare că s-a născut pentru a fi rapsodul peisajelor rurale, al satelor, al amurgurilor și al vietăților unui cadru idilic, în strofe curate, proaspete, primăvăratice – cum sesiza Németh Andor –, al unor desene cu rafinament nipon, a fost însă atras irezistibil spre marele oraș a cărui suburbie i-a retezat avântul. Poezia lui József Attila devine exemplul unui duel tragic, al unei confruntări inegale între sensibilitate și lume. Oricine ași da seama că nu putea exista decât un singur final.

Această perioadă – Fejtő crede că în mod conștient – a fost a uceniciei în sensul cel mai concret cu putință al celui ce, „înainte de a-și încerca vocea proprie”, exersează metodic, aplicat, autoimpus nu numai stilul epocii antice, ci și al măștrilor în parte, însușindu-și prin imitație abilitatea, trucurile, secretele lor, învățând din greșelile și manierismul de care n-au fost scutiți nici ei. Ca și învățăceii vechilor gimnazii, a experimentat strofa antică, hexametri, însușindu-și concomitent cu forma „exterioară” și conținutul, concepția de viață a autorilor, tehnica analizei, înțelegerii și tratării sentimentelor, afectelor și consecințelor generate în plan psihic, dar și social. „Astfel, tema, patosul erotic al multor poezii, antitezele sunt adyene; în altă parte (*Sacri-legium*) se joacă cu un diabolic spirit baudelairean, dar știe și limbajul lui Kassák „... numai că el constrânge „la rimă asociațiile lui Kassák, iar la finalul straniului poem ne surprinde cu un blând realism preraphaelit: O, prieteni, de șapte zile n-am mâncat (*De șapte zile*)” (Fejtő). Numeroasele poeme în vers liber sunt aproape exclusiv din această perioadă, și dacă le comparăm cu patosul curat, dar rigid și frecvent inexpressiv al poeziilor proletare ale celui calchiat, constatăm că ucenicul îl sancționează cu o lecție aspră pe lider. Dar vocile, stilurile imitate ale unor Juhász Gyula, Tóth Árpád, Ady, Baudelaire, Kassák se estompează rapid, textul se metamorfozează și apar poemele din care „strigă sau ne vorbește József Attila”, apare accentul propriu, inconfundabil, jocul de idei, asociațiile proaspete, delicatețea naivă, jucată, apoi vocea aspră, decisă din poemele de mai târziu, urmate de tentația predicției și uneori a judecății morale. Este perioada când pătrunde în versuri sarcasmul și cinismul crud, necruțător mai ales cu sine, dar nici ceilalți nu primesc indulgențe. Cu

cât se adună mai multe decepții în urmă, expresia devine cu atât mai tăioasă, viața autorului cu atât mai dificilă; cu cât problemele sporesc, versul prinde alură hieratică de sfânt, fără podoabe, dar cu lumină lăuntrică.

Aceasta este perioada de cea mai mare elongație a liricii sale; și tot acum putem decela deja primele semne ale resemnării, una instalată profund, surprinzătoare parcă și pentru poet din moment ce repetă de trei ori același vers într-o poezie scurtă, nevenindu-i să creadă că e „senin și tăcut”, deși înțelegem din restul versurilor că nici pe departe nu-i vorba de seninătate, ci de amărăciune, sentimentul care revine mereu, cu o seamă de nuanțe, în toate poemele ulterioare, construite pe o ambiguă ambivalentă a trăirilor. Pesimismul și suferința transformă zâmbetul de altădată în crispare.

Va mai exista o ultimă perioadă scurtă de recâștigare a speranței, datorită sentimentului erotic, dar de data aceasta temperată de o luciditate cobitoare. Acest sentiment e lipsit de aripi, este teluric și are tonuri de o gravitate care sugerează recele sepulcral, pare doar o reflexie, nu un foc pârjolitor. În ultimele poezii răzbate un cinism care dă frisoane, creațiile din *Mă doare foarte tare* (Nagyon fáj) sunt „țipătul unui om căzut și fragil, zbaterea, terapia, veninul, furia, calmarea, scâncetul, autoanaliza sa. Psihanaliza îi îndreaptă atenția spre infantilismul său, îi dezvăluie că acolo, în condiția sa de orfan și chiar mai înainte trebuie să caute cauza încâlcitelor sale probleme... Acesta e József Attila: un vagabond chaplinian, un copil orfan rătăcit. Poezia devine sobră, jocul s-a terminat, melodia nu mai servește decât textul. Sunt puține comparații, epitete, imagini, dar cele existente sunt memorabile” (Fejtő). Cu *La Dunăre, Urare de bun venit lui Thomas Mann* pune piatra de temelie a unui stil care n-a mai avut vreme să strălucească dincolo de câteva poeme de tonalitate gravă, meditativă, calmă, responsabilă, matură, obiectivată.

Poezia lui József Attila dezvăluie un stilist de mare anvergură, capabil de imagini complexe revelate prin metafore repetitive, combinate, generându-se unele din altele, accidentale în creațiile de adolescență, dar hotărâtoare în cele de deplină maturitate prin bogăția lor, atribuindu-i o amprență stilistică inconfundabilă.

*

A magyar kultúrában József Attila egyenlő a Költő szinonimájával. Az ötvenes évek végétől kezdődően, amikor a fiatalok egy új avantgárdnak tartott mozgalmat indítottak, hogy kiszabaduljanak az ideológia palástja alól, mely mozgalmat érzékletesen „az őszinteség forradalmának” tituláltak (ez az egyszerű, „természetes”, nem kényeskedő, közvetlen kommunikációra teremt nyelvezet újra felfedezéséből állt), József Attila maga a követendő szellemi példakép. Mi több, a költő születésnapja, április 11-e a nemzeti költészet napjává vált. A költőt némileg jogosan sajtótította ki a kommunista rendszer s a baloldal zászlóhordozójának tartotta, amit némi túlzással tulajdonképpen mentőövnek is tekinthetnénk, „Jákob létrájának”, amiként Méliusz József egy ihletett versében megírta.. Közismert, hogy a költő kényelmetlen személyiség volt, nyugtalan, rendhagyó szellem, váltakozó politikai vonzódásokkal, talán éppen azért, mivel

nagy szüksége volt tartós, belátható kötődésű közösségekhez csatlakozni, amely védelmezi, óvja és megbecsüli őt. Pontosan ez a szándék közelítette egész a csatlakozásig a baloldalhoz (a legegyszerűbb és legvalóságosabb magyarázatnak szerelmi kapcsolata tűnik e környezetből való személy iránt), s abban az időszakban alkotó munkásságát átítatta az osztályideológia (néhány ilyen szellemiségű verse a bizonyíték erre). Ez a tény megkönnyítette a már említett osztálykisajátítást, méghozzá jogos büszkeséggel, ugyanis a többi baloldali költőhöz képest az övé valóságos csúcsteljesítmény. Az a tény, hogy a költőt a rendszer felkarolta, végső soron a javára vált, hiszen művei közkézen forogtak, megismerhették, s nem csak azt a részét, ami a rendszernek tetsző volt. Itt kell keresnünk József Attila felfutását a világháború utáni értékhierarchiában és a köztudatban. Kockázatos ítékezés után, de vállalom, arra az irodalomkritikai értékelésre alapozva, mellyel a költőt életében és a háború előtti, halála utáni néhány évben illették.

József Attila életrajza markáns, rendhagyó fordulatokban gazdag, már gyermekkorától kezdve, ami döntően befolyásolja jellemét és érzékenységét. Élete és költészete egy sor folyamatos tapasztalatnak tűnik, élet- és tudáspróbatételnek, amivel személyesen is mindent átél; ő maga alkalmazkodásra képtelen, mert soha sehol nem érezte „otthon” magát. Meglehet, hogy ez a felkavaró érzelm befolyásolta abban, hogy vakon belevesse magát hol az anarchisták, hol az illegalitásban tevékenykedő kommunista párt táborába, hol meg a lelki labilitásba, az „öntudat éjszakájába”.

Összehasonlítva más költőkkel, József Attila korán rátalált saját hangjára, amit a *Tiszta szívvel* című verse (1924-ből) is igazol, akárcsak a *Medáliák* merész és kifejező expresszionizmusa (1927-28), majd ezt a stílust folytatva, ám belekóstolva a *Nyugat* költőinek kísérleteibe is (Adyról, Juhász Gyuláról vagy Babits Mihályról van szó, bár ez utóbbiért költőnk nem kimondottan rajong), Kassákra emlékeztető avantgárd költészete, amelyek végül mégis egyetlen, őrá jellemző mederben egyesülnek. Valamennyi kortársa közül a legmélyebben Kosztolányi Dezső személyes emberi és költői példája hatott rá.

Költői művéről az első átfogó elemzést Fejtő Ferenc végezte el (1938-ban), kevéssel a költő öngyilkossága után. Közeli ismerőse lévén József Attilának, szakaszolni próbálta annak munkásságát; köteteinek címéből indult ki, szövegeire és témáira támaszkodó érveléssel, állítván, hogy e lírai munkásság nem lineáris fejlődés eredménye, nem egy páncéling szemekinek összekapcsolódását idézi, hanem egyfajta ingamozgást.

Még ha alkotó korszakai közti különbségek össze is mosódnak, kivéve azt az időszakot, amikor a Kassák-féle avantgárd hatása alatt áll, mikor szabadversben írt sorai már-már szervezetlenül ömlenek a papírra, figyelembe kell vennünk azt a fürgeséget, amivel ezek a korszakok kifutják magukat. A költő alig egy évtized és néhány év alatt alkotja meg költői művét, valamennyi értékelője megegyezik abban, hogy legtöbb két elkülöníthető korszakról beszélhetünk esetében: a korai, kamaszkori periódusról, egy sor olyan verssel, melyek a mintákról árulkodnak (főként Ady és

Juhász Gyula, illetve a Nyugat körének remek költői), és egy felnőttkori periódusról, amelynek szintén van két élesen elkülöníthető korszaka; az egyikben írja nagy „osztályharcos” verseit (amelyek főként a *Döntsd a tőkét, ne siránkozz* című kötetében láttak napvilágot), s amely később ürügyül szolgál a háború utáni rendszernek, hogy kisajátítsa a költőt és hivatalosítsa munkásságát, ami kétes hasznot hoz majd József Attilának, mert műve véglegesen bevonul a tankönyvekbe és egy nemzet lelkiismeretébe, mindez pedig jó ugródeszka, hogy ideológiától mentes költészetét is megismerjék; a másik korszak a lázas én-keresésé, a sors felvállalásáé, egyfajta gögös beletörődésé. Egyes elemzők azt sugallják, hogy a korai halál, az utolsó években életére árnyékot vető betegség, lobbanékony, követelőző, fékezhetetlen természete, ami sok barátjától eltávolította, amihez hozzájárult az a közöny, amivel utolsó kötetét, a *Nagyon fájt* fogadták, némileg a második vonalba – ha nem már-már a feledésbe – taszították, ám erotikus és társadalmi költészetének újra felfedezése az 1956-os magyar forradalom utáni „őszinteség forradalma” által a magyar panteonba helyezi.

Kényelmetlen természete, érzékenysége bármilyen apró sértésre, néha alaptalanul is, aránytalanul heves reakciókat váltottak ki belőle, konfliktusba került az irodalmi élet egyes befolyásos személyiségeivel (mindenek előtt Babitsra gondolunk, de Kassák Lajos is közéjük tartozott), ezért nem kerülhetett az élvonalban, ahogy az korábban Petőfivel vagy Adyval megtörtént, akikkel rendszerint összehasonlítják. Először is, megváltoztak az idők, a politikai és az irodalmi élet előtt zavaros távlatok álltak, a társadalom rendkívül megosztott volt és szinte teljes képtelenségnek tűnt, hogy egyetlen személy, bármilyen területen is megfelelően nagyszámú embercsoport elvárásainak, vezető szerepet vállalhasson. E megosztottságon túl, a költő lelki felépítése sem volt megfelelő ahhoz, hogy a két világháború között ilyen szerephez jusson, még akkor sem, ha az olyan nagy tekintélyű költő, mint Kosztolányi Dezső őszinte rokonszenvvel vélekedik róla, miközben mások excentrikusnak, zavarosnak, hevesnek tartják. Minden bizonnyal, mindenből volt benne valami, sőt még sok egyéb is. De valahogy sziporkázni tudott az egésztől. Lehet, hogy éppen e a nagyszámú ellentmondásnak köszönhette egyes két háború közötti nagy személyiségek barátságát és pártfogását, kezdve Juhász Gyulával, aki első kötetéhez, a *Szépség koldusához* írt előszót, s folytatva Hatvany Lajossal, Ignotusszal, Kosztolányi Dezsővel és Móricz Zsigmonddal, de az olyan nemzedéktársakkal is, mint Illyés Gyula, Fejtő Ferenc, Németh Andor, akik József Attilát a korszak egyik legnagyobb költőjének tekintették.

Fejtő Ferenc azzal indítja tanulmányát, hogy egyik népszerű versének soraival idézi meg a költőt: „*Aki dudás akar lenni / pokolra kell annak menni / ott kell annak megtanulni / hogyan kell a dudát fújni.*”, s azt állította, hogy tökéletesen illik rája, mintha róla írták volna, sorsa folytán van tehát „fedezete” rá, egy már megjárt pokolra, mondta ezt „ártatlanul, hetykén, vidáman”, amelyből kitetszett egyrészt az „átkozott költő” romantikus pátosza, mind a baudelairei költő rafinált csökönysége, aki tudatában van elhivatottságának, hiszen Baudelaire-hez vagy Adyhoz hasonlóan mélységesen tragikus és pesszimista életérzés jellemezte, mintha folyamatosan a pokolba ereszkedne, s nem is akárhogyan, nem némán, összeszorított szájjal, hanem mint egy nagyszerű wagneri zenekar, metaforáktól és eszméktől, merész asszociációktól

hangosan és látványosan. Az ifjúkori költészetéből az derül ki, mintha csak a vidéki, falusi, alkonyi táj és az élőlények énekesének született volna egy idilli, tiszta, friss, tavaszias strófákból építkező keretbe – ahogyan azt Németh Andor látta – japán finomságú rajzokba ágyazva, csakhogy menthetetlenül a nagy város vonzásába került, amelynek külvárosa visszafogott a lendületéből. József Attila költészete egy tragikus párbajt, az érzékenység és a világ közötti egyenlőtlen küzdelmét példázza. Bárki beláthatja, hogy csakis egyfajta vég következhet be.

Fejtő úgy látja, hogy ez a korszak tudatosan is az inaskodás ideje a szó lehetséges legszorosabb értelmében annak számára, aki mielőtt kipróbálná saját hangját, mód-szeresen, alkalmazottan, önszántából gyakorolja nem csupán az antik korok stílusát, hanem egyenként a mesterekét is, utánzásával elsajátítva ügyes fordulataikat, trükkjeiket, titkaikat, tanulva hibáikból és modorosságukból, ami őket sem kerülte el. Akár az egykori gimnáziumok tanoncai, kikísérletezte az antik strófát, a hexametert, a külső formával párhuzamosan elsajátítva a tartalmat is, a szerzők életfelfogását, az elemzés, az érzelmek megértésének és kezelésének technikáját, a generált hatások és következmények lelki és társadalmi hatásait. Így aztán „sok versének témája, szerelmi pátosza, kontrasztkezelése ilyenformán adys; másutt (*Sacrilegium*) a baudelaire-i sátánsággal kacérkodik, de kassákosan is tud...”, csakhogy „ő rímbe szedi Kassák asszociációit, s a fura vers végén preraffaelitamód jámbor realizmussal hökkent meg: Ó, barátaim, hét napja nem ettem. (*Hét napja*)” (Fejtő) Számos szabadverse ebből a korszakból való, s ha összevetjük őket a példakép proletárverseinek merev, sokszor kifejezés nélküli, tiszta pátoszával, azt látjuk, hogy az inas csattanós leckét ad mesterének. De Juhász Gyula, Tóth Árpád, Ady, Baudelaire, Kassák Lajos hangvétele, stílusát utánzás hamar elhalványul és megjelennek azok a versek, amelyek mélyéről József Attila szól vagy kiált. megjelenik az összetéveszthetetlen, saját hangsúly, az eszmei játék, a friss képzettársítások, a naiv, megjátszott gyöngédség, majd az érdes, határozott hang a későbbi verseiben, amelyhez olykor erkölcsi ítélkezése és prédikációja is társul. Ez az az szakasz, amikor verseiben megjelenik a szarkazmus és a nyers, mindenek előtt magával kíméletlenül bánó cinizmus, de azért másoknak sem kegyelmez. Minél több a kiábrándulás, annál élesebb a fogalmazás, s a költő élete még nehezebb; minél sűrűbb a nehézségek bokra, a verset beragyogja a dísztelen, belülről felragyogó szentséges fény.

Ez költészetének legnagyobb távlatú korszaka, s ekkor tapasztalhatjuk a lemondás mélységesen berögződő első jelet, ami a költőt is meglepetésszerűen éri, s háromszor is megismétli egyetlen rövid versén belül ama pár szót, amelyek előtt hitetlenül áll: „*Derüs vagyok és hallgatóg*”, a versből ugyanis egyáltalán nem a derű árad, hanem a keserűség, az az érzelm, amely mindegyre visszatér nála, különböző árnyalatokban, valamennyi későbbi versében, amelyek az élmények többértelműségére épülnek. A borúlátás és a szenvedés mosolyát fintorrá torzítja.

Ráköszönt még egy utolsó, rövid időszak, amikor szerelmi érzéseinek köszönhetően visszanyeri a reménykedést, ezúttal azonban előrelátó józansággal keverve. Ez az érzelmi állapot nem jelent szárnyalást, földhözragadt s árnyalataiban csillagászati

hűvösséggel párosul, inkább gondolat, mint emésztő tűz. Utolsó verseiből hátborzongató cinizmus árad, „*a Nagyon fáj egy megnyomott és veszendő ember sikolya, kapálózása, terápiája, mérge, dühöngése, csitulása, felsírása, önelemzése, betegségértelmezése. A pszichoanalízis fordította figyelmét a gyermekségére, hogy ott, az árvaságban, s még előbb keresse szövevényes bajának okát... Ez József Attila maga: a chaplinesen őgyelgő, eltévedt árva gyerek. A verse most puritánosul, a játéknak vége van, a dallam már csak a szöveget szolgálja. A hasonlat, a jelző, a kép kevés, de ami van, feledhetetlen.*” (Fejtő) *A Dunánál, Thomas Mann üdvözlése* című verseivel olyan stílus teremt, amely néhány súlyosan gondolati, nyugalmas, felelős, érett és objektív versét leszámítva már nem sok termést hoz.

József Attila költészete nagy formátumú stílusművésztől árulkodik, aki képes összetett, jellemző képeket, ismételt, egymásból építkező metaforákat elővarázsolni, amelyek kamaszkori alkotásaiban ösztönszerűek, de beérése után gazdagságukban meghatározóak és összetéveszthetetlenek.

Kocsis Francisko
(*trad. Cseke Gábor ford.*)

Pribegesc (Bolyongok)

Unde e căsuța, de puțini umblată?
Unde mă-ndrăgesc, unde toți m-așteaptă,
Pe mine m-așteaptă.

Încotro să merg? Spre stânga ori spre dreapta?
Sus se află stele, îmi atrag privirea,
Stele cu lucirea.

Unde licăr nu-i – într-acolo voi porni,
Cu-adevărat pe mine-acolo m-or iubi,
Acolo m-or iubi.

24 septembrie 1921

Hol van az a kis ház, hol kevesen járnak?
És ahol szeretnek, és csak reám várnak,
És csak reám várnak.

Merrefelé menjek? Balra-e vagy jobbra?
Fönn csillagok vannak, fölnézek azokra,
Fénylő csillagokra.

Merre nincs csillagfény – arra fogok menni,
Ott fognak igazán engemet szeretni,
Igazán szeretni.

1921. szept. 24.

În vis îmi apartii (Álmomban enyém vagy)

Fericirea noastră s-a cuibărit tăcută
Și muți eram și noi în liniștea plină de mister.
Fericită pâlpâia și flacăra sobei noastre,
Iubirea ne-a pârjolit buzele până s-au uscat.
Nici ceasornicul grav nu ticăia
Și s-au cutremurat atunci mândrele, albele ziduri...

În vis, întotdeauna ești a mea cu totul.
Și uneori cred și treaz că te-am sărutat.

Prima jumătate a anului 1922

A boldogságunk némán meghúzódott
És mi is hallgattunk a titkolódzó csöndben.
Kályhánk lángja is örömmel lobogott
S ajkunkat a szerelem szárazra perzselte.
A komoly falióra se mormogott
S meghökkentek akkor a büszke, fehér falak...

Álomban mindig egészen enyém vagy.
S hiszem fönn is néha, hogy megcsókoltalak.

1922 első fele

Rugă amară (Keserű nekifoházkodás)

Sunt aici, vino să mă vezi, Doamne –
În fața ta nu-s cuprins de paloare.

Ia-ndărăt ce mi-ai dat – e neatins!
Doar m-amăgesc în Numele tău prins.

Tu ești puternic: ce gândești – există,
Mie nesiguranța mi-e suferință.

Ori nici nu mi-ai dat – doar eu cred, nebunul,
Că strugurii vieții-și storc pe buze mustul.

Deci nu cred, Doamne, nu te supăra,
Dar sute de-ndoieli trag în urma mea.

lubește-mă cum doar Tu ești în stare,
Ca o zăpadă topită de Soare.

Ori bate-mă, orice, numai să-ți pese,
Nu-ți cer milă, clemențe ne-nțelese.

Iti dau și sângele, de-l vrei, nu-i bai.
– Dar ce straniu-i că Tu nici sânge n-ai!

Mă cunoști bine, îmi știi și destinul,
Dar ia-ți înapoi harul, divinul.

Sau de ce m-ai cioplit Om, dacă
Divina-nțelepciune mi-a dat frică?!

Știu, în fața ta nu-s prins de paloare –
Sunt aici, vino să mă vezi, Doamne!

iulie 1922

Gyere Úristen, nézd meg, itt vagyok –
Tudom előtted el nem sáppadok.

Azt, amit adtál – megvan épen – vedd el!
'sz csak hitegettem magam a Neveddel.

Te oly erős vagy, gondolsz egyet s van,
De nékem kínos a bizonytalan.

Vagy nem is adtál, én véltem bolondul,
Hogy számon élet – szöllő mustja csordul.

Ne haragudj hát, Isten, nem hiszek,
De nyakamban száz kétséget viszek.

Szeress nagyon, hogyan, tudod Te jól azt,
Mint Nap havat, amit magába olvaszt.

Vagy üss agyon hát, csak törődj velem
S én nem kérdelem, hogy nincs-e kegyelem.

Odaadom a vérem is, ha kéred.
– Mily furcsa az, hogy Néked nincs is véred.

Te jól tudsz engem, sorsom is tudod,
De vedd el tőlem a talentumod.

Ó szörnyű Isten, látogass meg engem!
Jóságod úgyis mindhiába lestem.

Tudom, előttem el nem sáppadok,
Gyere Úristen, nézz meg, itt vagyok.

1922. júl.

Psalm liniștit de seară (Csöndes estéli zsoltár)

O, Doamne, nu-s în stare să-ți torn în rime măreția.
Psalmul mi-l rostesc cu neafectată gură.
Dar dacă nu vrei, nu-mi asculta cuvântul.

Știu că înverzește iarba, dar nu înțeleg de ce și pentru cine înverzește.
Simt că iubesc, dar nu știu gura cui o va arde gura mea.
Aud că suflă vântul, dar nu știu de ce bate când eu sunt trist.
Dar nu deveni atent la cuvântul meu, dacă Ție nu-ți place.

Acum aș vrea numai să-Ți spun simplu, primitiv, că mă aflu și eu aici
și te admir, dar nu te înțeleg.
Pentru că tu nu ai nevoie de admirația noastră și nici de psalm.
Pentru că-i posibil ca zgomotoasele și eternele rugi să-ți supere urechea.
Pentru că nici nu știm altceva decât să ne rugăm, să ne umilim, să cerem.

Îți sunt un simplu sclav, pe care-l poți dăruia chiar și Iadului.
Stăpânirea ta e nelimitată și ești măreț și puternic și veșnic.
O, Doamne, pe mine cu infimul mine însumi dăruiește-mă.

Dar dacă nu vrei, nu-mi asculta cuvântul.

iulie-august 1922

Ó, Uram, nem birom rímbe kovácsolni dicsőségedet.
Egyszerű ajakkal mondom zsoltáromat.
De ha nem akarod, ne hallgasd meg szavam.

Tudom, hogy zöldel a fű, de nem értem minek zöldel, meg kinek zöldel.
Érzem, hogy szeretek, de nem tudom, kinek a száját fogja megégetni a szám.
Hallom, hogy fú a szél, de nem tudom, minek fú, mikor én szomorú vagyok.
De ne figyelmezz szavamra, ha nem tetszik Neked.

Csak egyszerűen, primitíven szeretném most Neked elmondani, hogy én is vagyok és itt vagyok és csodállak, de nem értelek.

Mert Neked nincs szükséged a mi csudálásunkra, meg zsoltárolásunkra.

Mert sértik füledet talán a zajos és örökös könnyörgések.

Mert mást se tudunk, csak könyörögni, meg alázkodni, meg kérni.

Egyszerű rabszolgád vagyok, akit odaajándékozhatasz a Pokolnak is.

Határtalan a birodalmaid és hatalmas vagy meg erős, meg örök.

Ó, Uram, ajándékozz meg csekélyke magammal engem.

De ha nem akarsz, ne hallgasd meg szavam.

1922. júl.-aug.

Mai jos de Seghedin (Szeged alatt)

cu drag, pentru dr. Espersit János

În această seară de vară, Tisa
Șoptește tristeți vechi, melancolii.
Soarele-apune, colorând magistral
Zarea; mă-nvăluie copacul nopții.

M-acoperă și-mi mângâie chipul
Frunzișul, flori nu se deschid în el.
Dar mi-acoperă-n tăcere patul
De mă culc și eu – trist învățăcel.

Un vechi poem se deșteaptă-n mine,
Din inimă-i răspund ecouri înrudite.
– De ce trebuie să-mi torn jalea-n rime?

Sufletul mi-e străpuns de-un frison mut:
Pe solitarul Juhász Gyula, în fine,
Pe tristul poet aș vrea să-l salut.

14 august 1922

Fogadja Espersit János dr. szeretettel

Tiszánk, ifjú folyónk, e nyári estén
Halkan susogja régi bánatunk.
A Nap bucsúzik. Tört örömré festvén
A messzire; és az Éjfa rám borul.

Reám borul s arcom simítja lágyan
Hús lombja, rajta nem terem virág,
De béborítja csöndbe síri ágyam,
Ha majd lefekszem, én is – bús diák.

Öreg, borús vers kél borongva bennem,
Rokon hang zendül vissza rá szívemben.
– Mért is kell búmat rímbe önteni?

Lelkemen most halk remegés fut át:
Szeretném szépen felköszönteni
Magányos, árva, bús Juhász Gyulát.

1922. aug. 14.

Jalea (A bánat)

Jalea-i poștaș cenușiu și mut,
Cu ochi albaștri, față trasă,
Geanta atârnă pe umăr,
Haina-i neagră și cam roasă.

Îi bate-n piept un vechi tic-tac,
Se furișează pe drum temător,
Se lipește de pereți și
Dispare-n nișa porților.

Apoi bate. Aduce carte.

aug-sept. 1922

A bánat szürke, néma postás,
Sovány az arca, szeme kék,
Keskeny válláról táska lóg le,
Köntöse ócska, meg setét.

Mellében olcsó tik-tak lüktet,
Az utcán félénken suhan,
Odasimúl a házfalakhoz
És eltűnik a kapuban.

Aztán kopogtat. Levelet hoz.

1922. aug.-szept.

(Pe tine te plâng...)
(Téged siratlak...)

Pe tine te plâng, nobil bocitor.
Nici Dumnezeu nu se mai uită-napoi
Și ninge peste cătune, ninge-n toi,
O, Ady, ninge pe maghiarul Ogor.

Nici Dumnezeu nu se mai uită-napoi,
Iar eu nu pot striga: hei-hei! ahei!
Deși aș striga, dar vai, doar horcăieli
Îmi ies din gâtul strâns de-orori.

Iar eu nu pot striga: hei-hei! ahei!
Deși nicicând n-am comis mari păcate:
în Pustă, zac încremenit pe spate
Și-mi cad pe inima-nghețată fulgi grei.

Sfârșitul anului 1922

Téged siratlak, büszke sirató.
Az Isten sem néz többé immár hátra
És hull a rokkant, tömzsi kis tanyákra,
Ó Ady, a magyar Ugarra hull a hó.

Az Isten sem néz többé immár hátra
S én nem tudok kiáltni: hejh! hahó!
Pedig kiálnék s jaj, csak elfuló
Keserves hörgés – az torkomra háгна.

Én nem tudok kiáltni: hejh! hahó!
Pedig nagy vétket én sosem vétettem:
Fekszem hanyatt a Pusztán megdermedten
S fagyott, fehér szivemre hull a hó.

1922 vége

Pasul lui Dumnezeu (Istenjárás)

Pe noi Domnul tare ne-ndrăgește,
Ne vede-n fiiece zi de calendar.
Greu, cumplit de greu îi este pasul,
Crapă una-două inimi de maghiar.

Domnul umblă-n cer, să stăm liniștiți.
Cineva cântă triste melodii.
Știu cine-i – El e, El fredonează,
Cântă undeva-n străfundul inimii.

Precum clopotul glasu-i răsună,
Ochiu-i orb, calcă totul în picioare.
– Iubește-ne, Doamne, dar du-te-acum,
Praznicul nu-i clipă veselitoare.

Pe noi Domnul tare ne-ndrăgește,
Ne vede-n fiiece zi de calendar.
Greu, cumplit de greu îi este pasul,
Crapă câteva inimi de maghiar.

Sfârșitul anului 1922

Az Úristen minket nagyon szeret,
Minket mindennap látogat.
Nehéz, kegyetlen-nehéz a lába
S egy-két magyar szív néha megszakad.

Istenjárás van, csöndesek legyünk.
Valaki bús dalokat dalol.
Tudom kicsoda – Ő az, énekel,
Csak énekelget bennünk valahol.

Hangja úgy búg, mint a nagy harangé,
Szeme vak, mindent eltipor.
– Úristen szeress, de eredj innen,
Vendégre nem vár víg halotti tor.

Az Úristen minket nagyon szeret,
Minket mindennap látogat.
Nehéz, kegyetlen-nehéz a lába
S egy-két magyar szív néha megszakad.

1922 vége

Așteptare (Várakozás)

Goală, doarme cetatea. Sala răsună, mă gătuie
singurătatea. Între stâlpi poleiți atârnă șuie
Pe pereți chipuri negre, vechi, de bătrâni comandanți viteji.
Iar cetatea-i pustie. Doar pereții albi și muți stau treji.

Comori, aur și scump argint. Năluci stăpâne pe grămezi,
(Inima-i cetatea), dorinți ard pe catafalc de monezi.
Iatac superb sub un baldachin de panglici de mătasă.
Păzit de-o zeiță cu zâmbetul împietrit pe față.

Stau întinse-acolo și covoare moi, groase, bogate,
Sărmane cadavre uitate-n câmpul nins, îngropate.
În curte, fântână cu apă-n adânc, luciui orbește –
Pustie, cetatea doarme somn de mort. Ademenește.

Prima jumătate a anului 1922

Alszik a vár, elhagyatott. Kong a terem, fojt a magány.
Porbelepett ó-aranyos oszlopi közt lóg a falán
Sok fekete, ódon, öreg hősi vezér, ősi alak
Képe s a vár elhagyatott. Állnak az ősz, néma falak.

Kincs, arany és drága ezüst. Szellemeké mind e halom
(Szívem e vár.) s alvad a bor, izzik a Vágy ravatalon.
Mennyezetes, szép nyoszolya, rajt' a selyem csókra terül.
Őrzi merev isteni nő, friss mosolya is merevül.

Nesztelenül dús, puha, lágy szőnyegek is fekszenek ott,
Mint a mezőn elfeledett, hóbefedett, árva halott.
Udvaron egy mélyvizü kút, rátüz a Nap, habja vakít
S alszik a vár, elhagyatott, mint a halott. Vár valakit.

1922 első fele

Ad sidera...

Mamă, tu deja ești nemărginirea
Și nu te-agiți că iar n-avem pâine,
Nu pălești de-i rea ziua de mâine,
De țipă-n copilul tău durerea.

Mamă, care ești tăcutul nesfârșit
Și ochii-ți tulburi nu scaldă copilul,
O, să nu simți pumnul de plumb, chinul –
De aia-mi vâjâie creierul zdrobit.

Mamă, viața nu face-un codru de pâine!
Dar am credință și țel pentru mâine:
Nici un copil să nu țipe după bani

Și să poată plânge la moartea mamei.
Și să nu-i pună capac suferinței
Banii.

19 ianuarie 1923

Anyám, ki már a messzi végtelen vagy
S nem gyötrődöl, hogy nincs kenyér megint,
Nem sáppadsz el, ha szűkös este int,
Hogy kis rikkancs fiad vérebe jajgat.

Anyám, ki már a néma végtelen vagy
S borús szemed fiadra nem tekint,
Ó meg ne lásd az ólom-öklü Kínt –
Miatta zúg e tört, betegre vert agy.

Anyám, falatkenyéért sem ér az élet!
De nagy hitem van s szép jövőnek élek:
Ne orditson pénzért gyerektorok

S tudjon zokogni anyja temetésén.
S ne rúgjon még az Ember szenvedésén
A Pénz.

1923. jan. 19.

Zic în locul lui Ady Endre (Ady Endre helyett mondom)

Mie nu mi-e pâine plânsul.
Dumnezeu mi-a bătut neamul –
Acum m-apuc eu și batu-l.

Poate livida buză-a Rugii,
De Țipătul pe-acolo scapu-l.

Iar de nu-mi țipă leșul-neamul,
Până-l nimicesc tot batu-l.

17 februarie 1923

A sírás nekem nem kenyere.
Az Úr megverte kushadt fajtám –
Most nekilátok s én verem.

Talán az Ima sáppad ajkán,
Ha az Üvöltés ott terem.

S ha föl nem üvölt hulla-fajtám,
Addig verem, mig szétverem.

1923. febr. 17.

Sacrilegium

Ca un fecior sălbatic, beat, pe care
la templu-l mână satanice vinuri,
infam chicotind către Fecioară,
dorința-mbrățișării îi dă ghesuri

că se-nfioară și Pruncul pe braț
de cum își rotește ochii injectați –
când ești departe, așa-mi văd dorința
gonind spre tine cu pași împiedicați.

Nu mă urî totuși, Madonă, acum
tristeți mă vânează și urlă precum
turbata gloată dacă aude

de sacrilegiu, vrând pedepse crude.
Știu că mă vor lapida fără milă.
Numai să mă ierți Sfântă Copilă.

23 februarie 1923

Mint vad, részeg legény, kit mámorában
templomba visznek ördögös borok
s kurjongatván a Szűzhöz ott galádan,
felé ölelni vágyva kujtorog,

hogy megremeg a Gyermekek is karjában,
midőn a szeme véresen forog –
hogy távol vagy, ilyennek látom vágyam,
így motyog feléd és így tántorog.

Madonna-lélek, ó, azért ne vess meg,
hisz engemet, halálra, már keresnek
a bánatok, mint bűz tömeg, ha lát

szentségtörést, vad bosszuért kiált.
Tudom, hogy engem durván megköveznek.
Csak te megadd a Szűz bocsánatát.

1923. febr. 23

De șapte zile (Hét napja)

Îmi înmoi pana-n cerneală
Și pe mine-n cer-sineală.

Clopotul în dungă-1 trag
Bietul cap mi-1 bat de prag.

Cine să vadă că deja se-arată
Promisele drumuri pe limba scoasă,
Că nimic nu-i în zadar și că întregul
N-a deraiat pe venele smulse ca trenul,
C-ar vrea și șobolanul să fie cristal
Că firimitura urăște fărâma venal,
Că șinele ți-l descoperi curat în altul,
Că-n goana nebună se ascunde calmul,
Că de la suflarea noastră iau casele foc,
Dar le stropim cu apa regretului pe loc,
Că-n oamenii sărmani podurile-au explodat?!

O, prieteni, de șapte zile n-am mâncat.

mai 1924

Tintába mártom tollamat
És tiszta, kék égbe magamat.

Félrerángatom a harangkötelet,
Falbaverdesem szegény fejemet.

Ki látja meg, hogy már látszanak
Kilógó nyelvünkön az ígért utak,
Hogy nincsen hiába semmi és a minden
Nem siklott ki föltépett ereinken,
Hogy kristály szeretne lenni a patkány is
S a darabkább utálja már a darabkát is,
Hogy magadat tisztán találod meg másban
És nyugalom van a szükséges rohanásban,
Hogy leheletünktől kigyúlnak a házak,
És engesztelő vízzel már locsolgatnának,
Hogy hidak robbannak a szegényemberekben?!

Ó, barátaim, hét napja nem ettem.

1924. máj.

Dragă, (Kedvesem,)

Într-adevăr, seara petalele se închid.
Nici n-am vrut să te sărut,
Ci doar să te simt lângă mine un pic,
Cum își dorește pruncul mama.
Părul sălbatic se unește cu ramul altoit,
Și eu sunt mai bun de când m-ai altoit cu săruturi,
Draga mea,
Și sunt și mai frumos, cum e noaptea
De la noianul de stele.

Ești caldă: vânt vernal aducător de ploi,
Care-i învață pe copii de-a prinselea
Și trezește iarba din noroaie.
De mult te-a așteptat pădurea stufoasă a pieptului
Unde se-nfruntau cete de patimi cu trofee de coarne.
Și acum, iată,
Pasc în pace crinii cuvintelor tale
Și micsandrele.

Căci ai venit, pentru că trebuia să vii,
Draga mea.

Încă-i întuneric,
Nu ni se vede nici răsufllarea,
Dar florile de gheață deja lucesc pe geam,
Afară se crapă de ziuă
Și eu încă vorbesc săruturi.

28 ianuarie 1924

Bizony a szirmok összeborulnak este.
Nem akartalak megcsókolni se,
Csak hogy kicsit itt érezzelek mellettem,
Mint kisgyerek az édesanyját.
A vackorfa a beojtott ággal összenő,
Én is jobb vagyok, hogy beojtottál csókjaiddal,
Én kedvesem,
És szebb is vagyok, miként az éjszaka
A számlálhatatlan csillagoktól.

Meleg vagy: esőt hozó tavaszi szél,
Mely fogócskára tanítja a gyerekeket
És fölkelte a sáros füveket.
Régóta várt mellem bozontos rengetegje,
Hol éhesen meg félfagyottan
Indulatok aggancsos csapata öklelődött
És most, íme,
Békén legelgeti liliomszavaidat
Meg a violákat.

Mert megjöttél, hisz meg kellett jönnöd,
Én kedvesem.

Még sötét van,
Leheletünk se látszik,
De ablakunkon ragyognak már a jégvirágok,
Odaki hajnalodik
S én még mindig csókokat beszélek.

1924. jan. 28.

Între furi omul sărac (Lopók között szegényember)

Între furi omul sărac,
Sărmanul teamă nu are,
Inima și sufletul
Îi sunt și aici mai tare.

Între furi omul sărac,
Bunul Dumnezeu l-ajută!
Nu are sărmanul vită,
Și de are, leapădă.

Între furi omul sărac,
Sărmanu-i coadă de sapă.
D-aia are bietul viață,
Ca să sape lumea-ntreagă.

februarie 1924

Lopók között szegényember,
Szegényember sose fél,
Minek félne, szíve, lelke
Erősebb a többinél.

Lopók között szegényember,
A Jóisten megsegél!
Nincs tehene a szegénynek,
De ha van is, elvetél.

Lopók között szegényember,
Szegényember kapanyél.
A világot megkapálni,
Szegényember annak él.

1924. febr.

Atât de proaspăt (Oly friss)

La gust, e-atât de proaspăt cerul, eu știu, eu am nouăsprezece ani
Pe biplanul mai frumos, toți aud bătăile orologiului din turn, flămândului și steaua-i
pare pară,
acolo se ia deja prânzul, dar în Ungaria încă nu există radio.

În fiecare om trăiesc colivii, acestea mănâncă sau cântă
Într-un om sunt de oțel, iar în celălalt din fluiere
Dacă dorm, ce va fi roua în comparație cu mine
Cu totul stupidă nu-i decât una, și aceea e sugativa, – săraca nici n-a văzut apă

Nu te supăra, gustul cerului e bun
Și țăntării și așa mor de inaniție.

Toamna anului 1924

Oly friss-ízű az ég, én tudom, én tizenkilenc esztendő vagyok
A szebbik biplánon mindenki hallja a toronyóra ütéseit, az éhesnek körte
a csillag is, ott már ebédelnek, de Magyarországon még nincsen rádió

Minden emberben ketrecek élnek, ezek esznek vagy énekelnek
És egyik emberben acélból vannak, a másikban pedig furulyákból
Ha alszom, hozzám képest mi lesz a harmat
Egészen ostoba csak egy van s az az elégett itatóspapír, szegényke vizet se látott

Ne haragudj, jóíze van az égnek
És a szűnyogok amúgyis meghalnak éhségükben.

1924 őszre

Focu-i alb acum (Most fehér a tűz)

Consolați amurgurile-n suferință, și draga mea e dintre ele
Cu tristele-i flăcări, gonește cu hohot de plâns

Fuge-n fața mea, am sărutat-o și-n preajma noastră
timpul se afundă
într-o imensă tăcere
Dar încerc zadarnic cu mâna goală s-o apuc
Pe suprafața orbitoare a durerii
Curentul electric luminează în cimitire
Lacrimile noastre spală cristale negre
Nu avem cuvinte pe care le-am putea rosti
E incinerat și restul de vis
Nu mai luminează decât speranțele întunecate ale criminalilor
Prostia gonește-n fața noastră cu trenul expres
Toate păsările au aripile retezate
E atât de inocentă ca fruntea albă a pietrelor
Și întotdeauna îi spuneam Ria
N-avem nici rogojină ce să ne smulgă de sub picioare
Sărbătorile noastre zac leșinate

Cântă tristețe pură
Mă culc aici, mi-e pernă luna
Cântă tristețe pură
Mă culc aici, mi-e pernă luna.

Toamna anului 1924

Vigasztaljátok a szenvedő alkonyokat, közjük való kedvesem is
Szomorú lángjaival zokogva kergetőzik

Elöttem szalad, megcsókoltam s az idő nagy némasággal elsüllyed körülöttünk
De üres kezemmel hiába kapkodok utána
A fájdalom vakító felületén

Temetőkben világít a villany
Könnyeink fekete kristályokat mosnak
Nincsen szavunk, amit kimondhatnánk
Elhamvadt maradék álmunk
Csak a gyilkosok sötét reményei világítanak még
A butaság expresszvonaton robog előttünk
Minden madarunk szárnyaszegett
Olyan ártatlan, mint a kavicsok fehér homlokai
Én mindig Riának hívtam
Gyékényünk sincs és mégis kihúzzák alólunk
Ünnepeink ájultan hevernek

Énekelj tiszta szomorúság
Lefekszem itt, a hold a fejemalja
Énekelj tiszta szomorúság
Lefekszem itt, a hold a fejemalja.

1924 őszre

Uneori insule (Néha szigetek)

Se ivesc uneori insule în capetele noastre, pe deasupra lor zboară păsări, scapă peste
ele semințele unei vegetații noi, minunate
Și pe fața mașinii curge transpirația șiroaie, din ochii mamelor lacrimi, de pe noi
picurii de ulei ai muncii
Încet, așa se rostogolește lumea
Ieri am crezut că sunt păr și încă și azi vin la mine copilași
Mă sărută și scutură în mine perii încovoiați de rod
Prima iubire am pus-o în spirt și o privesc uneori, ce animal mic și straniu
Servus servus, cum ești, mulțumesc, trăiesc, și tu, ei, încet-încet, ne lipsește și
dorința-n astfel de clipe
Dar clănțănind din dinți ne cățărăm pe vârfurile Mont Blanc-urilor și ne rugăm, tu,
Doamne, tu, Dumnezeuule
De ce nu creezi și munți
Mă dăruiesc vouă cum își oferă mama iarna sânul cald micului ei prunc înfometat
Tufișurile dorm deja, mă culc și eu înlăuntrul vostru, ca dimineață să fie la-ndemână
uneltele preferate, cu frunte de oțel

Toamna anului 1924

Néha szigetek buknak föl fejünkben, madarak szállnak el fölöttük, új, csodálatos
növényzet magvait hullajtják rájuk
A gép arcából is csurog verejték, anyák szeméből könny, rólunk a munka olajcsöppjei
Lassan így fordul tovább a világ
Tegnap azt hittem, körtefa vagyok s még ma is jönnek hozzám kisgyerekek
Csókolnak és megrázzák bennem a roskadó körtefákat
Első szerelmem spirituszba raktam s most néha elnézem, milyen furcsa kis állat
Szervusz, szervusz, hogy vagy, köszönöm megvagyok és te, hát csak lassan, ilyenkor
mintha vágyunk se volna
De vacogva mászkálunk Mont Blancok tetején s imádkozunk, te Isten, te Isten
Mért nem teremtesz hegyeket is
Nektek úgy adom oda magam, mint az anya meleg teli mellét az ő éhes kicsikéjének
A bokrok már alszanak, én is lefekszem tibennetek, hogy reggel kéznél legyenek
majd kedvelt, acélhomlokú szerszámaim.

1924 ősz

Pe norii înserării (Esti felhőkön)

Pe norii înserării crește iarbă neagră, absoarbe încet lumina și ne stropește
cu aer diamantin fețele transpirate
răsufle calmă lumea trece planând pe deasupra ghețarilor
atunci aceștia se topesc de tot
dacă aruncăm în sus pietre nu recad ci transformate în sărut zboară pe mari
aripi calde sus-sus până la sinele nostru
măduva din oase e fosforescentă ca steaua polară
la lumina lor zărim apa și pâinea care s-au ascuns
în palmele noastre
ce-i adevărul întreb zidurile
la care ele dispar și sub stele vă grupați cu toții în jurul meu
pleoapa e de sticlă de mătase mângâie când o închidem dar
vedem și așa
în vis aloe înflorește în fiecare secundă
dormim cu iubita necunoscută ea e cea care ne atenționează alintător când pătura a
alunecat încet de pe noi.

Toamna anului 1924

Esti felhőkön fekete fű nő lassan fölszítja a fényességet és gyémántlevegőt locsol
izzadt arcainkra
nyugodt lehelet a világ ellebeg a jéghegyek fölött
ezek ilyenkor egész elolvadnak
ha követ dobunk föl nem esik vissza hanem csókká válva nagy meleg szárnyakon
röpül föl-föl egészen mihozzánk
csontjainkban a velő foszforeszkál akár a sarkcsillag
kettejük fényénél meglátjuk a vizet és kenyeret melyek elbújtak tenyereinkben
mi az igazság kérdem a falaktól
erre eltűnnek és a csillagok alatt valamennyien itt ültök körülöttem
a szemhéj selyemüvegből van simogat ha lecsukjuk de azért tovább látunk
az áloé másodpercenként virágzik álmainkban
ismeretlen kedvesünkkel hálunk ő az aki cirógatván figyelmeztet ha takarónk
lassacsckán lecsúszik.

1924 őszre

Cu inima curată (Tiszta szívvel)

Nu am tată, mamă n-am,
nici dumnezeu și nici neam,
nici leagăn, nici giulgi nu am,
nici sărut, nici dragă n-am.

De trei zile n-am mâncat,
nu-s flămând, nici săturat.
Anii-mi douăzeci – putere,
i-o vând orișicui mi-o cere.

Și de nimeni nu o vrea,
poate dracul s-o-ndura.
Tâlhăr cu sufletul curat,
și omucid de-s obligat.

M-or prinde, m-or spânzura,
în drag pământ m-or îngropa,
din inima-mi minunată
va crește iarbă-nveninată.

martie 1925

Nincsen apám, se anyám,
se istenem, se hazám,
se bölcsőm, se szemfedőm,
se csókom, se szeretőm.

Harmadnapja nem eszek,
se sokat, se keveset.
Hús esztendőm hatalom,
hús esztendőm eladom.

Hogyha nem kell senkinek,
hát az ördög veszi meg.
Tiszta szívvel betörök,
ha kell, embert is ölok.

Elfognak és felkötnek,
áldott földdel elfödnek
s halált hozó fű terem
gyönyörűszép szívemen.

1925. márc.

Cântec zălud (Együgyű enek)

Bărbat tânăr, de douăzeci de ani, de-un leat cu mine
Își îndrăgește foarte tare frumoasa iubită
Atât de mult chiar cât își iubește râul matca în care și peștii se lasă-n mâl
dacă au obosit
O mângâie neconținut și o iubește foarte
Dacă primește flori, i le dăruiește toate, îi dă și pâinea, n-o ține pentru el
Îi citește ziarul, așteaptă până adoarme, apoi se culcă și el
O ajută să facă și focul și fluierând îi taie lemne
Dacă aș avea iubită, și eu aș iubi-o foarte mult
Chiar la fel ca râul matca.

aprilie 1925

Fiatalember, húszesztendős, velem egyidős
Szép szeretőjét nagyon szereti
Ugy szereti, épp mind medrét a folyó, amelyikben a halak is lebúznak az
iszapba, ha elfáradtak

Csak símogatja és nagyon szereti
Ha virágot kap, mind odaadja, a kenyeret is odaadja, nem szegi meg maga
Fölolvassa neki az újságot, megvárja, amíg elalszik, aztán elalszik ő is
Tüzet rakni is segít és fütyörészve vágja föl a fát
Ha volna szeretőm, én is nagyon szeretném
Éppen mint a medrét a folyó.

1925. ápr.

József Attila

Crede-mă, József Attila, că tare mult te iubesc, am moștenit asta de la mama,
binecuvântată femeie a fost, vezi că m-a născut.

Degeaba comparăm viața cu un pantof ori o curățătorie chimică,
ne bucurăm de ea din alte motive totuși

Lumea e mântuită zilnic de trei ori, dar nu-s în stare s-aprindă nici
un chibrit, dacă vor continua tot așa, nici nu-i mai bag în seamă

Ar fi bine să facem rost de bilete și să călătorim la Noi înșine, e sigur
că locuiește în fiecare

În fiecare dimineață îmi scald gândurile-n apă rece, astfel vor fi proaspete și întregi
Din diamant cresc melodii bune, calde, dacă îl plantăm sub inimă

Se găesc și din aceia care sunt pe jos și călare, în mașină sau avion, eu stau
tolănit în cântecul matinal al ciocârlilor, și totuși am ajuns dincolo de prăpăstii
Ca și hainele de sărbătoare, adevăratul nostru suflet să-l păstrăm cu grijă,
ca să fie curat de sărbători.

Toamna anului 1924

József Attila, hidd el, hogy nagyon szeretlek, ezt még anyámtól örököltem,
áldott jó asszony volt, látod, a világra hozott

Az életet hiába hasonlítjuk cipőhöz vagy vegytisztító intézethez, mégiscsak
másért örülünk neki

Naponta háromszor megváltják a világot, de nem tudnak gyufát se gyujtani,
ha így megy tovább, nem törődöm velük

Jó volna jegyet szerezni és elutazni Önmagunkhoz, hogy bennetek lakik, az bizonyos
Minden reggel hideg vízben fürdetem gondolataimat, így lesznek frissek és épek

A gyémántból jó, meleg dalok nőnek, ha elültetjük a szívünk alá

Akadnak olyanok, akik lovon, autón és repülőgépen is gyalog vannak, én a
pacsirták hajnali énekében heverészek, mégis túljutottam a szakadékon

Igazi lelkünket, akárcsak az ünneplő ruhákat gondosan őrizzük meg,
hogy tiszta legyen majd az ünnepekre.

1924 ősze

A fost rău, mi-a dispărut din inimă (Rossz volt, elszéledt szívemből)

Amintirile mele își scot brațele de sub masă
Și morții-mi vin în minte, deși nu mă gândesc la ei niciodată
În iubita mea, fetele, femeile se strâng unele-n altele și dârdâie
Unul în agonie se zbate undeva, încearcă să m-apuce
Mi-arunc capul în palmă
Muzica aceea, a ierbii, ați văzut-o? a fost frumoasă
Pământul mă mângâia cu obrazu-i cald, cu ochii închiși stau culcat în ochiul lui, văd
cu el, mă leagănă respirația unui prunc
Și-atunci cineva îmi dispare din inimă, el este foarte rău
Ieri după-amiază pământul a lăcrimat
Ce se va întâmpla cu florile-mi de prisos?

Toamna anului 1925

Az asztal alól fölnyúlnak emlékeim
A halottak is eszembe jutnak, pedig sohase gondolok rájuk
Kedvesemben a lányok, asszonyok összebúznak és dideregnek
Fuldokló kapkod valahol utánam
Tenyerembe dobom a fejem
Az a muzsika, a füveké, láttátok-e? szép volt
A föld meleg arcával simogatott, behunyt szemmel fekszem a szemében,
vele látok, egy kisgyerek lehelete ringat
S akkor valaki elszéled szívemből, rossz ő nagyon
Tegnap délután könnyezett a föld
Mi lesz fölösleges virágaimmal?

1924 ősze

Când a traversat iubita strada (Mikor az uccán átment a kedves)

Când a traversat iubita strada,
vrăbii, porumbei și-au curmat sfada.

Când a pus pe trotuar piciorul,
lumina gleznei scăpăra fuiorul.

Când umărul și l-a smucit abia,
ochii băiatului s-au luat după ea.

Călca plutind – s-aprindea lumina,
o admirau, uimită li-era mina.

Îi zâmbeau și nimeni nu pizmuia
că ea-i stăpână pe inima mea.

O, ce teamă mi-era că mi-o fură
pe cea strânsă-n brațe cu căldură!

În inimă s-a-nfipt acul trufiei,
a smuls din ea floarea geloziei.

Trecea draga, frumoasă, senină,
s-apleca-n urmă-i adiere lină.

iunie 1925

Mikor az uccán átment a kedves,
galambok ültek a verebekhez.

Mikor gyöngéden járdára lépett,
édes bokája derengve fénylett.

Mikor a válla picikét rándult,
egy kis fiúcska utána bámult.

Lebegve lépett – már gyúlt a villany
s kedvükre nézték, csodálták vígan.

És ránevettek, senki se bánta,
hogy ő a szívem gyökere-ága.

Akit ringattam vigyázva, ölben,
óh hogy aggódtam – elveszik tőlem!

De begyes kedvük szívemre rászállt,
letörte ott az irígy virágszált.

És ment a kedves, szépen, derűsen,
karcsú szél hajlott utána hűsen!

1925. jún./1928

Se scoală-n zori, ca brutarii (Hajnalban kel föl, mint a pékek)

Draga mea e o femeie cu șale puternice, suple,
am călătorit deja cu avionul, de sus și ea se vede micuță,
dar aș aprecia-o și de-aș fi pilot.

Își spală singură rufele, spuma îi tremură visătoare pe brațe,
îngenunchează de parcă s-ar ruga, freacă podeaua și râde zgomotos la sfârșit,
râsul ei e ca mărul cu coajă din care mușcă,
atunci și mărul râde zgomotos,
când frământă pâine, se scoală în zori, ca brutarii, care sunt rudele cuptoarelor care
coc bine,
ne veghează cu lopeți prelungi,
făina se învolbură și se așează pe pieptul lor frumos, liber, unde adoarme liniștită
ca draga mea în patul înmiresmat după ce a spălat vasele
și purificator mi-a îmbrățișat inima.
Așa va arăta și soția mea, după ce voi deveni bărbat
și mă voi însura ca și tata.

iulie 1925

Kedvesem erősderekú, karcsú asszony,
ültem már repülőgépen, magasból ő is kicsinek látszik,
de pilótalétemre is megbecsülném.

Maga mossa a ruhát, a hab álmodozva reszket karjain,
letérdel, mintha imádkozna, fölsikálja a padlót és nagyot kacag, ha elvégezte,
kacagása mint az alma, melybe héjjastul beléharap,
olyankor az is hangosan nevet,
ha kenyeret dagaszt, hajnalban kel föl, mint a pékek, akik a jólsütő kemencék rokonai,
hosszú lapáttal örködnek fölöttünk,
fölverődik a liszt és odaszáll a szép, szabad mellükre, ahol meg nyugodtan elalszik,
mint kedvesem a jószagú ágyban, hogy elmosogatott
s tisztára ölelte szívemet.
Feleségem is ilyen lesz, ha majd egész emberré nővök
és megházasodom, mint az apám.

1925. júl.

Cântecul femeilor tinere (Fiatal asszonyok éneke)

Ni-e pufoasă, ștregară, rotundă bărbia,
capul rotund, picioarele agile, frumoasă, dreaptă, albă spinarea,
și ochii, și gura.

Facem focul jucăuș-mlădiu, prăjim, fierbem,
împletitura cozonacilor se face delicată, lucioasă, de
cum ni se-aprind obrazii.

Evident, și vântul ne face avansuri, ne pipăie sânii delicați,
ne mână-n joacă miresmele, ridică fustele rotate,
le flutură.

Curățăm, ștergem praful, ne-mpletim părul în coc,
cu pași ușori îl legănăm cum cocoșul creasta roșă.

Legănarea mijlocului, valurile brațelor-coapselor,
ca tăvălirea a zece-douăzeci de copii grăsuți, veseli,
țipători, goi, grămadă unul peste altul în iarba-nrourată.

De cum ne vin bărbații seara, îi așteptăm cu apă de spălat, cină, săruturi,
îi tachinăm, ne jucăm, îi liniștim de au necazuri,
toată noaptea-i încolăcim în brațe
și-n zori ne contemplăm burtica tot mai rotunjoară.

iulie-august 1925

Pihés, huncut, görbe állunk,
formás fejünk, fürge lábunk, szép egyenes, fehér hátunk,
meg a szemünk, meg a szánk.

Táncos-hajlós lángot rakunk, sütünk, főzünk
s hogy az arcunk tüzesedik, a kalácsnak kényesedik,
fényesedik fonatja.

Kelleti magát a szél is, nyílnivaló, gyöngé mellünk tapogatja,
jószagunkat terelgeti, kerek szoknyánk emelgeti,
lobogtatja.

Takarítunk, törülgetünk, a hajunkat kontyba kötjük,
lépegetünk, úgy ringatjuk, mint kakas a taréjját.

Hús derekunk hintázása, karunk-farunk hullámzása,
mint harmatos, magas fűben tíz-húsz kövér, víg gyerek
sivalkodva, meztelenül ha rakáson hempereg.

Hogy az urunk megjön este, mosdóvízzel, vacsorával, csókkal várjuk,
ingerkedünk, játszadoxunk, csicsítjuk, ha bajjal van,
egész éjjel ölelgetjük
s gömbölyödő kis hasunkat nézegetjük hajnalban.

1925. júl.-aug.

[Biblică] **([Bibliai])**

Părul tău se prelinge-n groase bucle negre,
Precum catranul binemirositor
Când se revarsă aburind din căldarea de doi hectolitri.
Și plutește încrețit precum trei
Stoluri de corbi negri viguroși –
Sânii tăi, iubito,
Seamănă cu coșuri pline de pâini bălaie.

Te-nrudești
Cu uriașele
Vaci calde
Care, în cireada cu miros de lapte,
Se culcă una lângă alta
Pe malul cu sălcii. –
Să ne scăldăm în râu, inimă lângă inimă,
Căci și noi suntem puri,
Poate curgem și noi cu apa curată.

Sunt curat, de-aceea sunt
Pentru că te iubesc,
Îl văd pe Dumnezeu dăruindu-i
Inimii tale inima sa.
Și văd și
Că prin tine mi s-a-nfățișat –
El este eterna mea iubire
Și moarte.

Iubito, noi într-atât de mult ne dorim, ne iubim peste poate,
Că deja ne lepădăm de pudoare, de hainele abia-mbrăcate.
Și de-ar cădea peste mine pietre groaznic de multe și mari,
Iar tu ai sta tolănită, precum înserarea, pe nori diafani și rari.

Istoria ar putea să ne-alunge-n două colțuri ale Europei,
Ai putea-ndrăgi un alt băiat ce te-ar dori cu focul patimei.
Iubito, precum împreună, puteți vâsli pe ape-n sus –
Dar pe Domnul, draga mea,
Pe plăcutul, marele meu Dumnezeu,
Nu-l abandona.

iulie-august 1925

A te hajad kövérfürtü feketében lecsordul,
Mint a jóillatú kátrány,
Mikor kéthektós kondérból gőzölögve kifordul.
Lebeg is, mint három csapat
Erős testü, fodor fekete holló –
A te melled, szerelmesem,
Szóke kenyerekkel teli kosarakhoz hasonló.

Rokona vagy
A nagy
Meleg teheneknek,
Melyek tejszagú csordában
Füzes parton
Egymás mellé heverednek. –
Fürödjünk meg a folyóban, szív a szívben,
Hiszen mi is tiszták vagyunk,
Hátha mi is elfolyunk a tiszta vízben.

Tiszta vagyok, azért vagyok,
Mert szeretlek,
Látom én az Istent, amint
Szívét adja a szivednek.
Hogy tebenned jött most elém,
Azt is látom –
Ő az én örök szerelmem
S a halálom.

Szerelmesem, mi már egymást úgy kívánjuk, úgy szeretjük,
Hogy ruhánkat, szemérmünket, alig vettük, már levetjük.
Akkor is, amikor énrám sok szörnyü és nagy kő esnék
És te könnyü fellegeken heverésznél, mint az esték.

Most akár a történelem Európa két zúgába szétzavarhat,
Megerethetsz másik fiút, aki téged így akarhat.
Szerelmesen, mint én veled, evezhettek föl a viznek –
Csak az Istent, szerelmesem,
Az én szép, nagy Istenemet,
Megőrizzed.

1925. júl.-aug.

Călătorul venit de departe ne-a vorbit despre marile orașe (Nagy városokról beszélt a messzi vándor)

Călătorul venit de departe ne-a vorbit despre marile orașe
Acolo oamenii nu se cunosc unii pe alții
Nici soldații nu poartă armă, ci cântă în marile piețe
Se adună multă lume acolo, îi ridică pe copii deasupra capului, așa-i ascultă
Le ascultă muzica, apoi relatează acasă cât de frumos a fost și aceia se bucură și ei
Fetele râd și acolo de băieți, dar îi iubesc totuși
Se drăgostesc și la lumina zilei
Sunt acolo poduri mari pe care se poate adăsta și contempla apa și vapoarele
Plutesc încoace și încolo, iar călătorii izbucnesc în râs zgomotos
Apoi tac brusc și privesc apa întinsă curgând grav pe sub unde
Iar ele lucesc precum lamele
Și ai putea citi minunatele cărți, atât de puternică-i lumina
Deși s-a înserat de-a binelea.

august 1925[?]

Nagy városokról beszélt a messzi vándor
Ott az emberek nem ismerik egymást
A katonák se hordanak puskát, hanem a nagy tereken muzsikálnak
Sokan gyűlnek oda, a gyerekeket magasra tartják, úgy hallgatják
Meghallgatják, aztán odahaza elmesélik, milyen szép volt és azok is örülnek neki
A lányok ott is kinevetik a fiúkat, de azért szeretik őket
Fényes nappal is szeretik egymást
Nagy hidak vannak, amelyeken el lehet álldogálni és nézni a vizet meg a hajókat
Úszkálnak ide oda, az utasok meg hangosan fölkacagnak
Hirtelen elhallgatnak s úgy nézik a nagy vizet, amint komolyan elmegy
a hullámok alatt

Azok meg csillognak, mint a pengék
S olvashatni a gyönyörű könyveket, akkora nagy a világosság
Pedig már egészen beesteledett.

1925. aug. [?]

Marile orașe (A nagy városokat)

Nu pot uita nicicum marile orașe,
și străinul vorbea numai despre ele, nici n-a băgat în seamă grădina noastră,
nici nu știu ce l-a adus aici, nici la teatru n-a venit, cum am crezut,
nu-i păsa nici de domnișoara din vecini, deși pe ea o admiră toți,
e blondă și înaltă ca turnul deasupra caselor,
dacă trece pe drum, stau în geam și femeile, așa se uită după ea,
apoi continuă să pregătească cina gustoasă,
aștern în tăcere masa și așteaptă,
încă nu ne-am vorbit, ne-am zâmbit numai, dar eu o salut totuși, dacă ne întâlnim,
iar el abia i-a aruncat o privire,
a trecut numai pe lângă ea, nici n-a dus mâna la pălărie.

Eu aș saluta-o și dacă aș fi văzut marile orașe unde domnișoarele sunt mai frumoase,
mai zvelte și mai înalte decât un *diabolo*, acolo și turnu-i mai înalt,
se clatină dacă bate vântul și-și prind îmbujorate fustele,
eu aș saluta-o și așa, atunci i-aș vorbi chiar,
și i-aș povesti și ei foarte frumos despre marile orașe,
unde n-a umblat încă nici ea.

august 1925[?]

A nagy városokat sehogysem tudom elfeledni,
az idegen is csak róluk beszélt, a mi kertünket észre se vette,
nem is tudom, mi hozta ide, a színházba se jött el hogy híttuk,
a szomszéd kisasszonnyal se törődött, pedig azt mindenki megcsodálja,
szőke és magas mint a torony a házak fölött,
ha megy az uccán, ablakba állnak, úgy néznek utána az asszonyok is,
aztán sóhajtva főzik tovább a jó vacsorát,
hallgatagon megterítik az asztalt és várnak,
még nem beszélünk, csak mosolyogtunk, de én azért köszönök néki, ha találkozunk,
ő meg éppen csak rápillantott,
csak elment mellette, hozzá se nyult a kalapjához.

Én akkor is köszönnék néki, ha láttam volna nagy városokat, ahol szebbek a
kisasszonyok,
karcsúbbak, mint a diaboló és magosabbak, ott a torony is magosabb,
hajladoznak, ha fú a szél és kipirulva lefognak szoknyájukat,
én akkor is köszönnék néki, akkor még meg is szólítanám
s a nagy városokat, ahol még ő se járt,
nagyon szépen neki is elmesélném.

1925. aug. [?]

Se întărește (Erősödik)

Merele de la privirea mea se-nroșesc, se rotunjesc,
băieții, fetele se tăvălesc în lanul de grâu ce-ajunge la genunchi.
Eu stau pe ramul copacului înalt, îmi bălăngănesc picioarele,
râsul lor îmi răsuțește bucelele.

Însă fetele n-au habar, nici nu știu cât de mult le îndrăgesc.
Altfel ar veni fugind, multe sute s-ar strânge aici în jurul meu,
iar eu cu două brațe le-aș răsfira în plete frunze verzi,
mai întâi sărutate-n grabă toate și pe o parte și pe alta.

Ramul de sub mine se întărește, mă întăresc și eu în lume,
pe spinarea unui cerb cu corn rămuros va sosi cândva o fată goală.
A pornit când mi-am deschis ochii la sânul mamei,
deja de douăzeci și unu de ani
a părăsit pădurea pentru a mă-ntâlni.

aprilie 1925

Pillantásomtól az almák pirosodnak és gömbölyödnek,
térdigérő erős búzában henteregnak a fiúk, a lányok.
Én a magos fa ágán ülök, lelógatom a lábomat,
kacagásuk firtjeimet megbodorítja.

Nem tudják ám a leányok, hogy én mennyire kedvelem őket.
Akkor szaladvást jönnének el, sokszázan gyülnének össze itt körülöttem,
én meg a zöld leveleket két marokkal szórnám hajukba,
hanem előbb még minden szálát futtában is kétoldalt megcsókolnék.

Erősödik az ág alattam, erősödöm én is a világon,
sokaggancsú szarvasa hátán egyszer csak megérkezik a meztelen leányzó.
Akkor indult el, amidőn anyámra szememet fölnyitottam,
huszonegy éve már,
hogyan elhagyta értem az erdőt.

1926. ápr.

(Sunt bolnav...)
(Beteg vagyok...)

Sunt bolnav, de 3 zile n-am văzut pe nimeni, vecina mi-a pus pe masă o ulcică de lapte,
Nu pot muri, n-am voie până n-am descoperit puritatea,
Încă nu știu cum o fi, mi-ar plăcea dacă ar avea păr bogat, eu am îndrăgit întotdeauna
părul,
Mi-aș vâri degetele în el, dar cu delicatețe,
M-ar înnebuni de tot până la urmă și aș adormi pe loc de plăcutele miresme.
Da, mititico, odată și-odată și noi ne vom bucura.
Pentru că respirația mea ajută norul și bătrânelul scund privește îndelung în urma
cetei ce dispare,
Apoi pornește precaut, între timp i se stinge și luleaua.
Se face răcoare,
Slujnica aruncată-n drum trezește grijulie cadavrul pruncului.

aprilie 1926

Beteg vagyok, 3 napja nem láttam senkit, a szomszédasszony tejes köcsögöt állított
asztalomra,
Nem halhatok meg, nem szabad, míg meg nem találtam a tisztaságot,
Nem tudom még, milyen lehet, szeretném, ha sok haja volna, én a haját kedveltem
mindig,
Beletúrnék az ujjaimmal, de csak vigyázva,
Belevesznék egészen végül s jószagától nyujtózkodva ott elaludnék.
Igen kicsim, egyszer még mi is örülni fogunk.
Mert leheletem segít a felhőn s a kis öreg hosszan bámul az eltűnő csapat után,
Óvatosan indul meg aztán, pipája is kialszik közben.
Hűvösödik,
Az uccára dobott cselédlány fiacskája holttestét költögeti.

1926. ápr.

Trenul blindat al cerului (A mennyei páncélvonat)

Noaptea,
Când războinicii obosiți stau de strajă în fața porții în construcție,
Cel mai chinuit dintre ei se prăbușește înfundat la pământ,
Inima lui gonește pe șine
Și din gara amețitoare a luminilor
Pleacă în viteză trenul blindat al cerului.

Cu mânie detună trenul blindat,
Dar nu-l aud decât păunii și-și desfac deasupra-i coada
Și din bateriile sale curge șiroaie
În sângele tinerilor iubirea.

Pentru că trebuie să lupți și-n moarte:
Viața obosită nu poate duce toate luptele –
Când încă eram proaspăt viu,
De ce n-ai năvălit atunci în inimă,
Mai bătaios, tren blindat al cerului!

mai 1926

Éjjel,
Mikor a fáradt harcosok őrt állnak az épülő kapu előtt,
A leggyötörtebb tompán a földre puffan,
Szive kifuttatja a vágányokat
S a fények szédítő pályaudvaráról
Kirobog a mennyei páncélvonat.

A páncélvonat megdördül haraggal,
De csak a pávák hallják s kitárják rá farkukat kénytelen
S a fiatalok vérebe zuhog
Ütegeiből a szerelem.

Mert küzdeni kell a halálban is:
A fáradt élet nem bír minden harcokat –
Mikor még friss eleven voltam,
Mért nem akkor zúdultál szivemből
Jobbharcú, mennyei páncélvonat!

1926. máj.

(O, Europa...)
(Ó, Európa...)

O, Europa câte-ai vămi
și-n toate dai de criminali
nu voi plânge după fata
ce va naște în doi ani.

Nu te-aștepta să mă-ntristez
pentru că sunt european
cumătru-al liberilor urși
eu în robie pier de-alean.

Să-ți fiu pe plac scriu poezii
marea-i pe piscuri urcată
între nori pe spume-o masă
plutește bogat încărcată.

iulie 1927

Ó, Európa hány határ
minden határban gyilkosok
ne hadd hogy sirassam a lányt
ki két év múlva szülni fog – –

Ne hadd hogy szomorú legyek
mert európai vagyok
szabad medvék komája én
szabadságtalan sorvadok – –

Verset írok hogy szórakozz
a tenger a hegyfokra jött
s egy terített asztal uszik
a habon fellegek között – –

1927. júl.

József Attila

Era vesel, bun și cam căpos
când adevărul i-l răneau.
Era gurmand și-n una-alta

se asemuia cu dumnezeu.
Un medic evreu i-a dat haine,
rudele i-au spus: Cară-te.
În credința greco-catolică
a găsit doar popi, nu pace –
a fost colosal și-n moarte,

ei, nu vă-ntristați prea tare.

începutul anului 1928

Vidám és jó volt s tán konok,
ha bántották vélt igazában.
Szeretett enni s egyben másban
istenhez is hasonlított.
Egy zsidó orvostól kapott
kabátot és a rokonok
úgy hívták: Többé-itt-ne-lássam.
A görög-keleti vallásban
nyugalmat nem lelt, csak papot –
országos volt a pusztulásban,

no de hát ne búsuljatok.

1928 eleje

Mi-e tată József Áron (Nemzett József Áron)

Tata-i József Áron,
săpunar ce taie
pe Marele Ocean
ierburi aromate.

Pőcze Borcsa m-a născut,
au uscat-o relele,
periile de frecat
i-au betegit șalele.

Dragă mi-a fost Luca,
dar Luca nu m-a-ndrăgit.
Mobila mi-e umbră.
Iar prieteni nu mi-am găsit.

N-o să am necazuri,
toate-n suflet s-au pitit –
voi trăi de-a pururi
fără stăpân și stupid.

începutul anului 1928

Nemzett József Áron,
szappanfőző, aki már
a Nagy Óceánon
szagos füveket kaszál.

Megszült Pócze Borcsa,
kit megettek a fenék,
gyomrát, hasát sorba,
százláb súroló kefék.

Szerettem Lucámat,
de Luca nem szeretett.
Bútoraim: árnyak.
Barátaim nincsenek.

Bajom se lesz többé,
lelkemmé lett mindahány, –
élek mindörökké
gazdátlan és ostobán.

1928 eleje

Pune-ți mâna (Tedd a kezed)

Pune-ți mâna
pe fruntea mea,
de parc-ar fi
mâna-mi și ea.

Mă-ngrijește
precum cine
pentru viața-mi
ar ucide

Iubește-mă
cum ți-e bine,
parc-inima-mi
inimă ți-e.

mai-iunie 1928

Tedd a kezed
homlokomra,
mintha kezed
kezem volna.

Úgy őrizz, mint
ki gyilkolna,
mintha éltem
élted volna.

Úgy szeress, mint
ha jó volna,
mintha szívem
szíved volna.

1928 máj.-jún.

Câmpia maghiară (Magyar alföld)

Pusta ungară – dâmbu-i gând;
turla pripon de oase;
lapte prins e solul, dar în adânc
se zbat pietre colțuroase.

Maghiarul – zdrențele-i sunt steag;
hrană – blidul gol;
suntem neam de agudă, cârpita
moarte vine desculță după noi!

Ei, poete! Moartă-i luna;
ștreang ombilicul;
plescăit orașul aprins, pana
fum, nu face nici cât chibritul!

O, soc afurisit ce crești având
drept frunze norii –
privește pe drumul țării, iată,
cum migrează în tăcere plopii!

1928

Magyar Alföld – gond a dombja;
temploma cövek;
talaja mély aludttej, de benne
hánykolódnak szögletes kövek.
Magyar ember – rongya zászló;
étele a tál;
dudvaszedő nemzet vagyunk, értünk
mezítláb jön foltozott halál!

Nosza költő! Holt a holdad;
köldököd kötél;
csettintésed égő város, tollad
füstölög s egy szál gyufát nem ér!

Ó, kik nőttök felhőt leveledzván,
bodzás kis fenék –
nézzétek, ím, országúton, némán
vándorolnak ki a jegenyék!

1928

Roușoară (Harmatocska)

Ghem s-alintă tufa
de zmeură; caldă,
pe ram picotește-o
hârtie bufantă.

Perlă-i seara, moale;
des frunzar, încâlcit.
Pe munți și gorgane
para joacă-ndrăcit.

Eu am lucrat loial,
zumzăind ca lunca.
Cerul e ca pana!
Mi-am terminat munca.

Naiv și ostenit
ori poate-s bun numai
și tremur ca iarba
și stelele din rai.

august 1929

Guggolva ringadoz
a málnató, meleg
karján buggyos, zsiros
papiros szendereg.

Lágy a táj, gyöngy az est;
tömött, fonott falomb.
Hegyek párája rezg
a halmokon s dalom.

Hát dolgoztam hiven,
zűmmögve, mint a rét.
Milyen könnyű a menny!
A műhely már sötét.

Fáradt meg együgyű,
vagy tán csak jó vagyok
s reszketek, mint a fű
és mint a csillagok.

1929. aug.

Vicleim (Betlehem)

Corbii stau sub giulgiul vremii cețoase,
neguri ies din cuiabar de jnepeni triști.
Pe bătutul podmol al odăii joase
s-așează doi păstori cu bâte și trei rigi.
Femeia coboară scara-n cămară, –

Îngerii din cer! – cântă-acești străini.
Rânește-un moș cotețul pe-afară,
chirăind colindă pufoasele-i găini.
Sub paie-nghețate tremură cartoful,
snopul pare-un chip mohorât, neras,
aburii supei mătură plafonul
și-i gâdilă aromele la nas.
În sălașul din galbenul caiet,
Isus exultă între vaci de hârtie
și la para focului parcă-n sus
blajinele-ar sălta de bucurie.
Dar nimic nu-i real. Vântul suflă
resturi de pleavă, maghiarul aburi reci,
cei doi păstori molfăie din chiflă
și dau pe gât palincă cei trei regi.

Decembrie 1929

A gyolcs ködökben puha varjak ülnek,
csüggedt borókán fészkel a homály.
Tömpe szobácska vert földjére dülnek
két botos pásztor és három király.
Az asszony leszáll a kamrai létrán, –
Mennyből az angyal! – zeng öt atyafi.
Az öreg kapás az ólban ganét hány,
kántálnak sírva lompos tyúkjai.
Fagyos szalmában sáros krumpli gubbaszt,
borostás állal komorul a zsupp
s fodor leveske szaga áraszt vígaszt,
mely a danával mennyezetre fut.
Jézus, kinek szállása sárga irka,
heverő papírbarmok közt örül
s a tűz fényénél a jámborok mintha
ugrándoznának a jászol körül.
De ez nem igaz. Részes-szalmát hajszol
az úri szél és gőzlik a magyar
s a két pásztor fonott kalácsot majszol
s a három király pálinkát nyakal.

1929. dec.

Amintirea lui Ady (Ady emlékezete)

– A murit? Atunci de ce-i zilnic ucis
prin vorbă, prin tăcere și prin faptă?
De ce-i reduc mânia, afabil, perfid,
până la nazuri-bombăneli de fată?
Maghiaru-i la pământ și-n pământ poetul,
strânge bulgări în pumnul îndârjit,
la cer se ridică norul din pieptul
ce-și duce revoluțiile, neoprit.

În patria tainică a himei
intrigă, n-are astâmpăr, nu uită.
Strigă-n mii de pogoane, al mâniei
vânt gonește năvalnic pe pustă.
Furtuni ce spulberă cu aristocrat
capriciu fânul adunat deja,
smulg din zăpadă-n satul îngropat
snopii de pe casele ginteii lui Doja.

Trupul e-al himei. Al țăranului
sufletul, de aceea sapă-ntreg
mormântu-i – lot pentru trei milioane
de cerșetori, unde seamănă, culeg.
E lege poemu-i și-n ritmul dulce
cad pietre, la castel zornăie geamul –
plugul taie brazdă nouă-n glie,
e floare și viață, e veșnic poetul.

23 martie 1930

– Meghalt? Hát akkor mért ölik naponta
szóval, tettél és hallgatással is?
Mért békitik a símák alattomba'
lány-duzzogássá haragvásait?
Földön a magyar és földben a költő,
dühödt markába rögzöket szorít,
melléről égre libbent föl a felhő,
de tovább vívja forradalmait.

A televény titokzatos hónapban
izgat tovább, nem nyugszik, nem feled.

Ezer holdon kiált és haragjában
szeleket űz a Hortobágy felett.
Szeleket, melyek úri passzióból
a begyűjtött kis szénát szétszedik
s a süllyedt falun fölkapják a hóból
Dózsa népének zsuppfedeleit.

Teste a földé. Földművesé lelke,
ezért koppan a kapa néhanap.
Sírja három millió koldus telke,
hol házat épít, vet majd és arat.
Verse törvény és édes ritmusában
kő hull s a kastély ablaka zörög, –
eke hasit barázdát uj husában,
mert virágzás, mert élet és örök.

1930. márc. 23.

Ținut mort (Holt vidék)

Ape-n aburi, nu se leagă,
papura atârnă bleagă.
În pilotă-i tras înaltul.
Tăceri mari trosnesc pe câmpul
fulguit.

Ceață grasă, unsuroasă,
luncă rotundă și joasă.
Audibil, doar o barcă
se mai clatină pe baltă
singură.

Printre ramuri înghețate,
vreme aspră codrul naște.
Trosnitorul ger își leagă
ciolănoasa lui mârtoagă
la popas.

Și-n mijlocul viei prunii.
Paie ude-ascund butucii.
Subțiri, stau în rânduri parii,
buni să sprijine plugarii
la umblat.

Și sălașul – peisajul
îi dă ocol. Și-n clivajul
de var de pe pereții lui
scobește gheara gerului
în joacă.

Ușa cocinii-i deschisă.
Scârțâie, vântul o mișcă.
Poate intră vreun purcel
rătăcit, și-odat' cu el
știuleții.

Stau țăranii-n casa mică.
Unul pune frunze-n pipă.
Ei nici de rugi nu-s ajutați.
Pe priciuri stau îngândurați
în beznă.

A domnilor este via.
Freamătul pădurii, glia.
A lor balta și sub gheață
pentru ei se țin în viață
peștii-n mâl.

ianuarie 1932

Füstöl a víz, lóg a káka
kókkadón a pusztaságba.
Dunnába bútt fönn a magas.
Sűrű csönd ropog a havas
mezőben.

Kövérr homály, zsíros, csendes;
lajos lapály, kerek, rendes.
Csak egy ladik, mely hallhatón
kotyog még a kásás tavon
magában.

Jeges ágak között zörgő
időt vajudik az erdő.
Csattogó fagy itt lel mohát
s idekötí csontos lovát
pihenni.

És a szőlő. Közbul szilva.
A tőkéken nyirkos szalma.
Sorakozó sovány karók,
öreg parasztnak valók
járkálni.

Tanya, – körülötte körbe
fordul e táj. A tél körme
oldaláról egy keveset
repszgeti még a meszet;
eljátszik.

Az ól ajtaja kitarva.
Lóg, nyikorog, szél babrálja.
Hátha betéved egy malac
s kukoricatábla szalad
csövestül!

Kis szobában kis parasztnok.
Egy pipázik, de harasztot.
Ezeken nem segít ima.
Gondolkodva ülnek im a
sötétben.

Uraságnak fagy a szőlő.
Neki durrog az az erdő.
Övé a tó s a jég alatt
neki bujnak a jó halak
iszapba.

1932. jan.

Lup (Ordas)

Ascuțit e ochiul fiarei,
nesupusei, răpitoarei.
Precum e iarna albastră,
înluminată și aspră.

Când pe haturi scurmă lupii,
în ogradă latră câinii.
Scheunați, dar nu prea tare,
v-aude vreo arătare.

Cu promoroacă pe față,
dispare-n luciri de gheață;
prinț al tunătoarei cazne,
paznic visurilor noastre!

Mușcă din omăt și simte
carnea, sângele pe dinte.
Stă pe gânduri, gura-și linge,
mârâie, nu se distinge.

1932

Éles a szeme a vadnak,
ragadozónak, szabadnak.
Mint a kék tél s a gyötrelem,
világos és könyörtelen.

Ordas kapál az ugaron;
ugassatok az udvaron.
Vonítsatok, de ne nagyon,
meghallja az árny a fagyon.

Zúzmará-lógókkal illan,
jég fénye közt tovavillan;
a kín csattogó hercege,
álmunk házórzője, ebe!

Friss havat zabál még s érzi
husotok, amint bevérzi.
Eltűnődik, száját nyalja
s morog, de maga se hallja.

1932

(Mărfare manevrează...)
(Tehervonatok tolatnak...)

Mărfarele manevrează,
zăngănitul melancolic
ușoare cătușe-așează
pe tăcutul peisaj.

Luna hoinărește-ușoară
ca un eliberat.

Pietrele zdrobite
zac pe propriile umbre,
lucesc grele
lor însele,
se află la locul lor,
ca niciodată.

Ciobul cărei imense nopți
este această noapte grea,
ce cade peste noi din cer
cum cade-n colb schija de fier?

O, dor solar!
Când umbră se va culca-n pat,
în noaptea aceea fără capăt
ai rămâne
și-atunci treaz?

În fața magaziei
arde-o lampă prăfuită.
Doar se vede, nu luminează,
așa-i și mintea, când râvnește.
Pâlpâie vie, deși
cerul nu e decât
lumină demult stinsă.

1932 [?]

Tehervonatok tolatnak,
a méla csörömpölés
könnyü bilincseket rak
a néma tájra.

Oly könnyen száll a hold,
mint a fölszabadult.

A megtört kövek
önnön árnyukon fekszenek,
csillognak
maguknak,
úgy a helyükön vannak,
mint még soha.

Milyen óriás éjszaka
szilánkja ez a sulyos éj,
mely úgy hull le ránk,
mint a porra a vasszilánk?

Napszülte vágy!
Ha majd árnyat fogad az ágy,
abban az egész éjben
is ébren
maradnál?

A raktár
előtt poros lámpa ég.
Csak látszik, nem világít,
ilyen az ész, ha áhit.
Pislog élénken, holott
nagy halott
fény az ég.

1932 [?]

Elegie (Elégia)

Precum fumul plutește condensat, concentrat,
peste peisajul trist, sub cerul plumburiu,
așa-mi plutește sufletul,
neînălțat.
Plutește, nu săgetează.

Tu, suflet tare, tu, închipuire domoală!
Ținându-te după urmele grele ale realității,

spre tine însuși, spre originea ta
aruncă o privire!
Aici, unde sub cerul altădată atât de fluid,
în singurătatea calcanelor
înalte liniștea monotonă a mizeriei
amenințătoare și stăruitoare
dizolvă încet tristețea
nemăsurată din inima visătorilor
și o infuzează
în alte milioane.

Întreaga lume umană
se-ncopește aici. Aici totu-i ruină.
În curtea fabricii abandonate,
își înalță umbrela aliorul.
Prin geamuri mici, crăpate,
pe trepte decolorate coboară zilele
în umede neguri.
Răspunde –
ești de-aici?
De-aici, că nu te părăsește niciodată
sumbra dorință
de a fi asemeni celorlalți necăjiți
în care s-a-mpotmolit această epocă măreață
și pe chipuri s-a schimonosit orice trăsătură?

Aici te-odihnești, aici, unde lacoma
rânduială morală o apără țipând,
o protejează
gardul rupt.
Te recunoști? Aici sufletele cumplit de goale
așteaptă un viitor articulat, frumos, trainic,
la fel cum loturile de pământ de jur împrejur
visează melancolic și posac
case înalte ce țes grăbită forfotire.
Uscate ghivece de sticlă înțepenite-n noroi
își privesc iarba chinuită
cu ochi înțepeniți, întunecați.
De pe moviște se desprinde uneori un degetar
de nisip... și-atunci zboară-n zigzag, bâzâie
câte-o muscă albastră, verde ori neagră,
pe care resturile omenești
și cârpa
le-au atras aici din zone mai încărcate.
În felul lui, și aici întinde masa

binecuvântatul, storsul
pământ matern.
Iarbă galbenă lucește într-o cratiță de fontă.

Știi tu oare
bucuria deșartă a cărei conștiințe
te trage-atrage, că acest ținut nu te lasă
și ce fel de tumult de suferință
te-mpinge-aici?
La mama lui revine-așa copilul
îmbrâncit, bătut printre străini.
Cu-adevărat,
doar aici poți zâmbi, poți plânge.
Și doar aici te poți suporta,
o, suflete! Aceasta mi-e patria.

Primăvara 1933

Mint ólmos ég alatt lecsapódva, telten,
füst száll a szomorú táj felett,
úgy leng a lelke,
alacsonyán.
Leng, nem suhan.

Te kemény lélek, te lágy képzelet!
A valóság nehéz nyomait követve
önnönmagadra, eredetedre
tekints alá itt!
Itt, hol a máskor oly híg ég alatt
szikárló tűzfalak
magányán a nyomor egykedvű csendje
fenyegetően és esengve
fölordja lassan a tömény
bánatot a tűnődők szívéen
s elkeveri
milliókéval.

Az egész emberi
világ itt készül. Itt minden csupa rom.
Ernyőt nyit a kemény kutyatej
az elhagyott gyárudvaron.
Töredezett, apró ablakok
fakó lépcsőin szállnak a napok
alá, a nyirkos homályba.

Felelj –
innen vagy?
Innen-e, hogy el soha nem hagy
a komor vágyakozás,
hogy olyan légy, mint a többi nyomorult,
kikbe e nagy kor beleszorult
s arcukon eltorzul minden vonás?

Itt pihensz, itt, hol e falánk
erkölcsi rendet a sánta palánk
rikácsolva
őrzi, óvja.
Magadra ismersz? Itt a lelkek
egy megszerkesztett, szép, szilárd jövőt
oly üresen várnak, mint ahogy a telkek
köröskörül mélán és komorlón
álmodoznak gyors zsibongást szövő
magas házakról. Kínlódó gyepüket
sárba száradt üvegcserepek
nézik fénytelen, merev szemmel.
A buckákról néha gyüszünyi homok
pereg alá... s olykor átcikkan, donog,
egy-egy kék, zöld, vagy fekete légy,
melyet az emberi hulladék,
meg a rongy,
rakottabb tájakról idevont.
A maga módján itt is megterít
a kamatra gyötört,
áldott anyaföld.
Egy vaslában sárga fű virít.

Tudod-e,
milyen öntudat kopár öröme
húz-vonz, hogy e táj nem enged és
miféle gazdag szenvedés
taszít ide?
Anyjához tér így az a gyermek,
kit idegenben löknek, vernek.
Igazán
csak itt mosolyoghatsz, itt sírhatsz.
Magaddal is csak itt bírhatasz,
óh lélek! Ez a hazám.

1933 tavasza

Mama **(Mama)**

De-o săptămână, îmi dau seama,
nu mă gândesc decât la mama.
C-un coș scârțâitor în brațe
urca rufe-n pod să le-agațe.

Eram un țânc ce-n gura mare
țipa și dădea din picioare.
Să lase rufele-mbibate,
pe mine să m-aburce-n spate.

Ea urca și-n tăcere le-ntindea,
nu mă certa, nici nu mă privea,
iar rufele lucioase, foșnind
fluturau în tărie, plutind.

N-aș scânci, însă-i târziu deja,
acum văd ce uriașă-i ea –
flutură-n cer argintul părului,
pune sineală-n apa cerului.

octombrie 1934

Már egy hete csak a mamára
gondolok mindig, meg-megállva.
Nyikorgó kosárral ölében,
ment a padlásra, ment serényen.

Én még őszinte ember voltam,
ordítottam, toporzékoltam.
Hagyja a dagadt ruhát másra.
Engem vigyen föl a padlásra.

Csak ment és teregetett némán,
nem szidott, nem is nézett énrám
s a ruhák fényesen, suhogva,
keringtek, szálltak a magosba.

Nem nyafognék, de most már késő,
most látom, milyen óriás ő –
szürke haja lebben az égen,
kékítőt old az ég vizében.

1934. okt.

La Dunăre (A Dunánál)

1

Ședeam pe dala de jos la chei, priveam
cum trece-o coajă de pepene plutind.
Cufundat în destin, abia auzeam
adâncul tăcând și preajma flecărind.
De parcă ar fi curs din inima mea,
tulbure și umflată Dunărea trecea.

Ca mușchii, dacă omul lucrează
la pilă, ciocan, chirpici sau sapă,
așa saltă, destinde, se-ncordează
fiece gest, fiecă undă de-apă.
Și-mi povestea ca mama, mă legăna,
întreg orașul de mizerii-l spăla.

Și-atunci a-nceput o ploaie rară,
îns-a și stat, de parc-ar fi zadarul.
Și totuși, precum cel privind afară
dintr-o peșteră – priveam hotarul:
ce-a fost pestriț, ca o ploaie eternă
cădea vremea trecută și ternă.

Și Dunărea tot curgea. Și ca pruncul
la sânul unei fecunde mume
visătoare, așa își făceau jocul
și râdeau spre mine albele spume.
Și-n șuvoiul vremii-n prăvălire
se clătinău ca niște cimitire.

2

Eu de-o sută de mii de ani privesc
ceea ce observ brusc, dintr-o dată.
O clipă, și părțile vremii se-ntregesc,
de-o sută de mii de strămoși contemplată.

Văd ce ei n-au văzut, căci ei prăseau,
ucideau, iubeau, își vedeau de treabă.
Dar ei, trecuți în materie, zăreau
ce eu nu văd, pentru cine-ntreabă.

Știm unii de-alții, cât bucuria de chin.
Trecutu-i al meu și-al lor prezentul.
Scriem poeme – creionul ei mi-l țin,
eu îi simt și-mi amintesc momentul.

3
Mama-i cumană, tata-i jumate
secui, jumate român ori de tot.
Gura mamei mi-a dat dulci dumicate,
într-a tatii adevăru-și găsea loc.
Ei se îmbrățișează când mă mișc.
Din pricin-asta mă-ntristez uneori –
asta-i trecerea. Așa sunt. Îmi zic:
„Ai să-nțelegi când nu vom mai fi noi!...”

Îmi vorbesc, căci ei deja eu însumi sunt;
slab fiind, așa prind forță reală
eu, amintindu-mi că-s mai mult
decât mult, până la celula primordială
sunt Străbunul, divizat spre-a se-nmulți:
devin tata și mama, fericit,
tata și mama-n două s-or despărți
și eu astfel devin Unul însuflețit!

Sunt lumea – cu ce-a fost și este, tot:
leaturi ce unul pe-altul se atacă,
înving descălecătorii, eu sunt mort,
și chinul cuceriților mă seacă.
Árpád și Zalán, Werbőczy și Doja –
turci, tătari, slovaci, români se zbuciumă
în sufletu-mi c-un blând viitor deja
dator trecutului – maghiari de-acuma!

... eu vreau să muncesc. Ajunge lupta
că trecutul trebuie recunoscut.
Una pe alta se-mbrățișează unda
Dunării, ca viitor, prezent, trecut.

Luptele duse de strămoși, în fine,
amintirea le preface-n pace lin,
să punem ordine-n lucrurile comune
e treaba noastră; și nici nu-i puțin.

iunie 1936

1

A rakodópart alsó kövén ültem,
néztem, hogy úszik el a dinnyehéj.
Alig hallottam, sorsomba merültem,
hogy fecseg a felszín, hallgat a mély.
Mintha szivemből folyt volna tova,
zavaros, bölcs és nagy volt a Duna.

Mint az izmok, ha dolgozik az ember,
reszel, kalapál, vályogot vet, ás,
úgy pattant, úgy feszült, úgy ernyedett el
minden hullám és minden mozdulás.
S mint édesanyám, ringatott, mesélt
s mosta a város minden szennyését.

És elkezdett az eső cseperészni,
de mintha mindegy volna, el is állt.
És mégis, mint aki barlangból nézi
a hosszú esőt – néztem a határt:
egykedvű, örök eső módra hullt,
szintelenül, mi tarka volt, a múlt.

A Duna csak folyt. És mint a termékeny,
másra gondoló anyának ölen
a kisgyermek, úgy játszadoztak szépen
és nevetgéltek a habok felém.
Az idő árján úgy remegtek ők,
mint sírköves, dülöngő temetők.

2

Én úgy vagyok, hogy már száz ezer éve
nézem, amit meglátok hirtelen.
Egy pillanat s kész az idő egésze,
mit száz ezer ős szemlélget velem.

Látom, mit ők nem láttak, mert kapáltak,
öltek, öleltek, tették, ami kell.

S ők látják azt, az anyagba szálltak,
mit én nem látok, ha vallani kell.

Tudunk egymásról, mint öröm és bánat.
Enyém a múlt és övék a jelen.
Verset írunk – ők fogják ceruzámat
s én érzem őket és emlékezem.

3

Anyám kún volt, az apám félig székely,
félig román, vagy tán egészen az.
Anyám szájából édes volt az étel,
apám szájából szép volt az igaz.
Mikor mozdulok, ők ölelik egymást.
Elszomorodom néha emiatt –
ez az elmulás. Ebből vagyok. „Meglásd,
ha majd nem leszünk!...” – megszólítanak.

Megszólítanak, mert ők én vagyok már;
gyenge létemre így vagyok erős,
ki emlékszem, hogy több vagyok a soknál,
mert az őssejtig vagyok minden ős –
az Ős vagyok, mely sokasodni foszlik:
apám- s anyámmá válok boldogon,
s apám, anyám maga is ketté oszlik
s én lelkes Eggyé így szaporodom!

A világ vagyok – minden, ami volt, van:
a sok nemzedék, mely egymásra tör.
A honfoglalók győznek velem holtan
s a meghódoltak kínja meggyötör.
Árpád és Zalán, Werbőczy és Dózsa –
török, tatár, tót, román kavarog
e szívben, mely e multnak már adósa
szelíd jövővel – mai magyarok!

...Én dolgozik akarok. Elegendő
harc, hogy a multat be kell vallani.
A Dunának, mely múlt, jelen s jövő,
egymást ölelik lágy hullámai.
A harcot, amelyet őseink vívtak,
békévé oldja az emlékezés
s rendezni végre közös dolgainkat,
ez a mi munkánk; és nem is kevés.

1936. jún.

Femeia aceea frumoasă de odinioară (Az a szép, régi asszony)

Aș vrea s-o văd iar pe femeia de demult, un vis
în care grația blândă, de zână s-a închis,
care călca veselă-gravă în tina moale
când ne plimbam în trei pe câmpuri goale,
de care, privindu-te, nu puteai să nu tremuri,
aș vrea să n-o mai plac pe ea, draga de pe vremuri.
Nu mi-am făcut cu ea vreun plan, aș vrea s-o văd numai
visând când face plajă în grădina ca un rai
și cum însăși e, ea ține-n mână-o carte-nchisă
și-n vântul toamnei foșnește în jur frunza deasă.
Aș privi cum se ridică-ncet, cu șovăire,
precum cel ce se smulge brusc dintr-o amintire,
se ridică, privește-n jur, cu pas grăbit se duce
spre drumul de dincolo de-a tufelor răscruce,
așteptând-o picotind să-i dăruiască zarea;
cu foșnet de-adio pomii-i însoțesc plecarea.
Aș vrea mult s-o văd, precum copilul mama-i moartă,
pe femeia de demult, trecând a luminii poartă.

octombrie 1936

Azt a szép, régi asszonyt szeretném látni ismét,
akiben elzárkózott a tünde, lány kedvesség,
aki a mezők mellett, ha sétálgattunk hárman,
vidáman s komolyan lépett a könnyü sárban,
aki ha rám tekintett, nem tudtam nem remegni,
azt a szép, régi asszonyt szeretném nem szeretni.
Csak látni szeretném őt, nincs vele semmi tervem,
napozva, álmodozva amint ott ül a kertben
s mint ő maga, becsukva egy könyv van a kezében
s körül nagy, tömött lombok zúgnak az őszi szélben.
Elnézném, amint egyszer csak tétovázva, lassan,
mint aki gondol egyet a susogó lugasban,
fömláll és szertepillant és hirtelen megindul
és nekivág az útnak, mely a kert bokrain túl
ott lappang, elvezetni a távolokon által,
két oldalán a búcsút integető fákkal.
Csak úgy szeretném látni, mint holt anyját a gyermek,
azt a szép, régi asszonyt, amint a fényben elmegy.

1936. okt.

Inventaru-i gata (Kész a leltár)

În mine m-am încrezut de la-nceput –
când omul n-are nimic, e de știut
că nu-l costă prea mult. N-are cum să-i fie
mai scump ca vitei stinse pe vecie.
Chiar de m-am temut, n-am dat bir cu fugiții –
născut, crescut, m-am pus în fruntea ginții.
Pe toți i-am plătit ce-aceeași măsură,
pe cine-n dar mi-a dat, cu iubitură.
Pe femeia ce cu mine s-a jucat:
am crezut-o sincer, ca să-i fac pe plac!
Am frecat puntea, am smucit otgonul,
între domni deștepți am făcut pe prostul.
Am vândut moriști, pâini, cărți și ziare
ori poezii – când ce avea căutare.
Am tras nădejde că voi sfârși în pat,
nu-n glorioase lupte ori spânzurat.
Oricum va fi, inventarul e-ntocmit.
Am trăit – din asta și-alții au murit.

noiembrie-decembrie 1936

Magamban bíztam eleitől fogva –
ha semmije sincs, nem is kerül sokba
ez az embernek. Semmiképp se többbe,
mint az állatnak, mely elhull örökre.
Ha féltém is, a helyemet megálltam –
születtem, elvegyültem és kiváltam.
Meg is fizettem, kinek ahogy mérte,
ki ingyen adott, azt szerettem érte.
Asszony ha játszott velem hitegetve:
hittem igazán – hadd teljen a kedve!
Sikáltam hajót, rántottam az ampát.
Okos urak közt játszottam a bambát.
Árultam forgót, kenyeret és könyvet,
ujságot, verset – mikor mi volt könnyebb.
Nem dicső harcban, nem szelíd kötélén,
de ágyban végzem, néha ezt remélem.
Akárhogyan lesz, immár kész a leltár.
Éltem – és ebbe más is belehalt már.

1936. nov.-dec.

Urare de bun venit lui Thomas Mann (Thomas Mann üdvözlése)

Precum copilul tânjind după tihnă,
ajuns deja lângă patul de-odihnă
te mai roagă: „Rămâi, spune-o poveste” –
(să nu-l prindă noaptea brusc, fără veste)
și-n timp ce inimioara-i bate-agitată
nu știe nici el de-i mai înfocată
pofta de basm ori de a-i fi aproape:
te rugăm: Stai cu noi, zi-ne de toate,
străvechea poveste, nicicând uitată,
spune-ne că ești cu noi laolaltă
și suntem cu tine-mpreună toți cei
ce au gânduri demne de om, idei.
Știi, poetul nu minte pentru nimic:
zi-ne adevărul, nu doar ce-i veridic,
lumina de care scapără mintea,
căci singuri rătăcim în noaptea grea.
Precum prin madam Chauchat Hans Castorp,
azi să străvedem și noi prin propriul corp.
Glasu-ți calm nu trădează tă răboiul –
frumosul povestește-l, zi-ne și baiul,
înălță-ne din doliu la dorință.
Ca-n Kosztolányi, trecut în neființă,
cancer groaznic roade-n umanitate
în prea destule monstruoase state,
iar noi întrebăm năuci: ce urmează,
de unde-s noile idei ce lezează,
se fierb otrăvuri noi pentru-a ne-nvrăjbi –
cât timp vom mai avea un loc pentru-a citi?...
Să nu ne-nmuiem când tu ridici glasul,
să rămână bărbat drept bărbatul
și femeie femeia – liberi, senini –
și oameni toți, căci ei sunt tot mai puțini...
Ia loc. Începe-ți povestea pe-ndelete.
Noi te-ascultăm; fi-vor și din cei ce te
vor admira numai pentru că pot vedea
printre albi un european sadea.

1937, începutul lui ianuarie

Mint gyermek, aki már pihenni vágyik
és el is jutott a nyugalmas ágyig,
még megkérlel, hogy: „Ne menj el, mesélj” –
(igy nem szökik rá hirtelen az éj)
s míg kis szive nagyon szorongva dobban,
tán ő se tudja, mit is kíván jobban,
a mesét-e, vagy azt, hogy ott legyél:
igy kérünk: Ül le közénk és mesélj.
Mondd el, mit szoktál, bár mi nem feledjük,
mesélj arról, hogy itt vagy velünk együtt
s együtt vagyunk veled mindannyian,
kinek emberhez méltó gondja van.
Te jól tudod, a költő sose lódit:
az igazat mondd, ne csak a valódit,
a fényt, amelytől világlik agyunk,
hisz egymás nélkül sötétben vagyunk.
Ahogy Hans Castorp madame Chauchat testén,
hadd lássunk át magunkon itt ez estén.
Párnás szavadon át nem üt a zaj –
mesélj arról, mi a szép, mi a baj,
emelvén szivünk a gyásztól a vágyig.
Most temettük el szegény Kosztolányit
s az emberségen, mint rajta a rák,
nem egy szörny-állam iszonyata rág
s mi borzadozva kérdezzük, mi lesz még,
honnan uszulkanak ránk új ordas eszmék,
fő-e új méreg, mely közénk hatol –
meddig lesz hely, hol fölolvasható?...
Arról van szó, ha te szólsz, ne lohadjunk,
de mi férfiak férfiak maradjunk
és nők a nők – szabadok, kedvesek
– s mind ember, mert az egyre kevesebb...
Foglalj helyet. Kezdd el a mesét szépen.
Mi hallgatunk és lesz, aki csak éppen
néz téged, mert örül, hogy lát ma itt
fehérek közt egy európaít.

1937. jan. eleje

De ziua mea (Születésnapomra)

Treizeci și doi de ani făcui –
surpriza-i găteala acestui

poem
boem:

un dar cu care mă surprind
eu, singur singurel fiind

la ca-
fenea.

Ca o pală mi-s duși anii,
sub două sute încă-s banii.

Chiară,
Țară!

Puteam să fiu învățător
și nu doar un biet scriitor,

vlăjgan
sărman.

Dar n-am putut, din păcate,
m-a alungat din facultate

hapsân
stăpân.

Brusc, brutal și dintr-o dată,
de poemul „Nu am tată”

țara
fiara

o apăra cu paloș scos.

Țin minte acest firoscos

nume
spune:

„Cât eu voi mai putea vorbi,
aici profesor nu vei fi” –

scânci,
roși.

Dacă Horger jubilează
că astfel mă-ndepărtează,
slabă
treabă –

Eu întregul popor îl voi
învăța-n viitor la școli
supe-
rioare.

11 aprilie 1937

Harminckét éves lettem én –
meglepetés e költemény
csecse
becse:

ajándék, mellyel meglepem
e kávéházi szegleten
magam
magam.

Harminckét évem elszelelt
s még havi kétszáz sose telt.
Az ám,
Hazám!

Lehettem volna oktató,
nem ily töltőtoll koptató
szegény
legény.

De nem lettem, mert Szegeden
eltanácsolt az egyetem
fura
ura.

Intelme gyorsan, nyersen ért
a „Nincsen apám” versemért,
a hont
kivont

szablyával óvta ellenem.
Ideidézi szellemem
hevét
s nevét:

„Ön, amíg szóból értek én,
nem lesz tanár e féltékén” –
gagyog
s ragyog.

Ha örül Horger Antal úr,
hogy költőnk nem nyelvtant tanul,
sekély
e kéj –

Én egész népemet fogom
nem középiskolás fokon
taní-
tani!

1937. ápr. 11.

(Dumnezeu stătea-n spatele meu...)
(Az Isten itt állt a hátam mögött...)

Dumnezeu stătea-n spatele meu,
iar eu am înconjurat lumea ca să-1 gădesc...

.....
.....

M-am târât. În picioare, Domnul meu
m-a privit de sus, dar nu m-a ridicat.
Asta-i libertatea, dându-mi de-nțeles
că voi mai găsi putere s-o fac.

Neputând s-ajute m-a ajutat.
Putea fi focul, dar nu și cenușa.
Câte-adevăruri, atâtea iubiri.
Mi-e alături închizându-mi ușa.

Mi-e trupul fragil, protejat de teamă!
Dar mi-aștept iubita surâzând livid,
căci credința-mi stă alături în lumea
rostogolindu-se haotic în vid.

sept.-oct. 1937.

Az Isten itt állt a hátam mögött
s én megkerültem érte a világot...

.....

.....

Négykézláb másztam. Álló Istenem
lenézett rám és nem emelt föl engem.
Ez a szabadság adta értenem,
hogyan lesz még erő, lábraállni, bennem.
Ugy segített, hogy nem segíthetett.
Lehetett láng, de nem lehetett hamva.
Ahány igazság, annyi szeretet.
Ugy van velem, hogy itt hagyott magamra.
Gyöngye a testem: óvja félelem!
De én a párom mosolyogva várom,
mert énvelem a hűség van jelen
az üres űrben tántorgó világon.

1937. szept.-okt.

Anexă

Note bio-bibliografice

József Attila s-a născut la 11 aprilie 1905 la Budapesta. Tatăl său, József Áron (Iosifu Aron), a fost săpunar, iar mama, Pócze Borbála, a fost spălătoreasă. În 1908, tatăl și-a părăsit familia, cu intenția de a ajunge în America, copilul ajungând în 1910 în grija Ligii pentru Apărarea Copilului și dat spre creștere unei familii de la țară, de unde a revenit la Budapesta în 1912. Mama a fost răpusă de cancer în 1919, poetul ajungând la familia surorii sale, al cărei soț, avocatul Makai Ödön, i-a devenit tutore legal. În 1920 frecventează gimnaziul din Makó. În 1922 recurge la prima tentativă de suicid, în acest timp îl cunoaște pe Juhász Gyula, care scrie prefață și-l ajută să-și tipărească primul volum de poezii, *Cerșetorul frumuseții* (Szépség koldusa, 1922). Începând cu 1923, și revista *Nyugat* îi publică poeziile. În 1924 s-a înscris la secția maghiară-franceză a Universității din Szeged, dar în 1925 profesorul Horger Antal este revoltat de publicarea poeziei *Cu inima curată* (Tiszta szívvel) și-l amenință că nu va obține diplomă de profesor, de aceea din toamna anului audiază cursuri la universitatea vieneză, unde s-a cunoscut cu emigrația din capitala austriacă, Németh Andor, Kassák Lajos, Hatvany Lajos, Lukács György. În 1926-27 se afla la Paris, unde audia cursuri la Sorbonna. În 1927 a revenit la Budapesta. S-a împrietenit cu Illyés Gyula, l-a cunoscut pe Babits, însă acesta s-a arătat refractar față de el; într-un pamflet din 1930 îl atacă pe reputatul critic, ceea ce a făcut ca relațiile dintre ei să înghețe. Tot în 1930 devine membru al Partidului Comuniștilor din Ungaria, însă după ce nu a fost invitat la congresul scriitorilor de la Moscova (1934), se îndepărtează de partid și se apropie de cercurile social-democrate și liberale. În 1936 apare volumul *Mă doare foarte mult* (Nagyon fáj), dar nici acesta nu i-a adus recunoașterea așteptată. Depresiile se accentuează, în 1937 este internat în sanatoriul Siesta, de unde a fost luat de surori și dus la Balatonszárszó, unde dețineau o pensiune. În 3 decembrie s-a aruncat sub roțile unui tren. A fost înmormântat aici, dar în 1942 a fost deshumat și rămășițele i-au fost înmormântate în cimitirul Kerepesi din Budapesta. În 1938 i s-a decernat postum premiul cel mai râvnit de creatorii maghiari, Baumgarten, iar în 1948 opera sa a fost încununată și cu premiul Kossuth.

În afara titlurilor amintite, a mai publicat: *Nu eu strig* (Nem én kiáltok, 1925), *Nu am tată și nici mamă* (Nincsen apám se anyám, 1929), *Ruinează capitalul, nu te văicări* (Döntsd a tőkét ne siránkozz, 1931), *Noapte la periferie* (Külvárosi éj, 1932), *Jocul ursului* (Medvetánc, poezii alese, 1934).

Postum au apărut: *Ultimele poezii*. Scrieri în proză: *Curriculum vitae; Notițe la idei libere* (Szabad-ötletek jegyzéke), publicate de Stoll Béla, Budapesta, Editura Atlantisz, 1995, 97 p. Eseistică și critică literară: *Studii și articole* (1923-1930); Integrala poetică și scrieri alese (Összes versei és válogatott írásai), sub red. Németh Andor, 1938; *Integrala poetică și traduceri* (Összes versei es műfordításai), sub red.

Bálint György, 1940; *Opera omnia 1-4* (Összes művei 1-4), ediție critică îngrijită de Szabolcsi Miklós și Waldapfel József, 1952-67; *Versek-Poezii*, Kétnyelvű kiadás. Traducere și prefață de Mihai Beniuc fordításával és előszavával, Ediție bilingvă, Editura pentru Literatură-Irodalmi Kiadó, București, 1967; *Opera poetică integrală* (Összes versei), ediție critică, red. Stoll Béla, 1984; *Poezii alese* (Válogatott versei), selecție, prefață de Béres Attila (Budapesta), 1975, Editura Magvető, 415 p. Colecția Kozmosz – Könyvek); *Studii și articole, 1923-1930. Scrieri* (Tanulmányok és cikkek. 1923-1930. Szövegek), sub. red. Horváth Iván, Budapesta, Editura Osiris, 1995, 326 p.; *Integrala poetică*, redactor responsabil directorul editurii, Editura Impreszum, f.a. A tradus din P. Bezruc, J. Wolker, V. V. Maiakovski, Serghei Esenin, Aleksander Blok, Emile Verhaeren, Artur Rimbaud, Francois Villon ș.a.